Ч. 95 (13.043). Львів, неділя 1. травня 1932. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік LIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10. II. пов.

Конто почт. щадн. 143.322.

Адреса для телеграм: „Діло“. Львів.

Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.

Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:

Місячно	5·00 зол.
Чвертьрічно	14·00 „
Піврічно	26·00 „
Річно	48·00 „

ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 50 сот.

БОГДАН ЛЕПКИЙ.

Ще й нині бачу...

ЖУКІВЦЯМ.

ЩЕ Й НИНІ БАЧУ ЦЕРКОВЦЮ СТАРУ
З ДУБОВИХ БРУСІВ, НАЧЕ НА КАРТИНІ.
ДОРІЖКА ВЕТЬСЯ ПІД ГОРУ,
СЕЛО ЛЕЖИТЬ В ДОЛИНІ.

І „ЖУЧКА“, Й „ЗЕЛЬМАНА“, Й „ВОРОТАРЯ“,
І „ЗАЙЧИКА“ Й „ЧЕРЕЗ ПОПОВІ ЛОЗИ“,
КРІЗЬ ПРІРВУ ЛІТ ТАК ЧУЮ Я,
НЕНАЧЕ СМІХ КРІЗЬ СЛЬОЗИ.

І НАЧЕ СОН, ЯВЛЯЮТЬСЯ МЕНІ
СІЛЬСЬКИХ ДІВЧАТ ВЕСЕЛІ ХОРОВОДИ,
ЛУНАЮТЬ СПІВИ ГОЛОСНІ
НЕМОВ ВЕСНЯНІ ВОДИ.

НЕ ЗНАЮ, ЧИ ЩЕ ЦЕРКОВЦЯ СТАРА
СТОЇТЬ, ЧИ ГАГІЛОК ТАМ СПІВАЮТЬ,
ТА НА ВЕЛИКДЕНЬ БУДУ Я
З ТОБОЮ, РІДНИЙ КРАЮ.

Зміст:

В. МУДРИЙ.

На теми нашої політики.

З нагоди висунення одної резолюції на останньому Народньому Зїзді.

„Не ставайте дуба ніколи перед ідеєю, яка на перший погляд вас вражає. Ніяка ваша поважна умова праця неможлива, коли бунтуєтесь проти ідеї, яка на перший погляд прикра для вас. Не відкидайте ніколи якогось погляду з двох причин: перше тому, що погляд, який вважаєте фальшивим, після надуми може вміцнити ваші погляди, а це вже непогана річ; друге тому, що часто в погляді, який вам не подобається, бувають елементи, які вас можуть дечого навчити“. **Жорж Сорель.**

I.

Останній Партійний Конгрес (Народній Зїзд) Українського Національно-Демократичного Обєднання був незвичайно важною подією в нашому політичному житті. І якби там не ставились до цього Конгресу противники УНДО, якби вони його не оцінювали, то всеж навіть вони мусять признати, що цей Конґрес був першим у житті УНДО, що глибоко поружив найскладніші і тому найважчі до дефінітивного вирішування справи нашої національної політики в Польщі, а саме, справи нашої практичної політики. Зовсім природно, що на Зїзді вся дискусія оберталась аж повних два дні не коло чого іншого, а коло питань практичної політики, її постулятів і тісно з ними сплетеної політичної тактики.

Чи вести нам тепер пристосовану до сучасних політичних обставин у нас і в світі практичну політику, чи може кермуватись у нашому політичному житті у Польщі далі тільки хвилевими конюнктурами та допасовувати до них свою тактику? Чи позволяти собі далі на те, щоби на такий чи інший тактичний крок партії впливали навіть доконані факти якихнебудь посторонніх чинників, чи може устійнити переходово програму практичної політики в Польщі і на її певних та твердих підвалинах побудувати і до подробиць розробити ясну й послідовну політичну тактику? Словом, чи вести нашу практичну політику в Польщі тільки доривочно, з дня на день і таким чином творити нераз навіть прикро накинені обставинами тактичні прецеденси, чи продумати й устійнити її як плян затяжної справді, але доцільної та гідної політичної боротьби на троха дальшу мету, позбуваючись при цьому раз на все можливости творити тактику між іншим і з накинених обставинами чи доконаними фактами прецеденсів? І накінець, чи устійнення програми нашої практичної політики в Польщі суперечить партійній програмі УНДО, чи може навпаки, воно цю програму тільки робить реальнішою?

Ось ці складні питання, які абсорбували увагу Народнього Зїзду і яких він остаточно не вирішив. Та це для Зїзду не є нічим відемним. Навпаки, невирішення цих справ є тільки доказом на те, як серіозно Зїзд ставився до них. Крім того невирішення не є рівнозначне з відкиненням цих трудних проблем. Їх все одно рішить і мусить рішити черговий Народній Зїзд. Бо не можна не підкреслити, що від такого чи іншого їх вирішення може в великій мірі залежати в будуччині не тільки доля Укр. Національно-Дем. Обєднання (що в цілій справі булоб підрядним), але й доля нашої національної політики взагалі.

II.

Пригадаймо собі тепер, що на Нар. Зїзді вся жива й гаряча дискусія велася над таким проєктом резолюції:

„Такі наміри польської влади вимагають від нас скріплення праці та усуцільнення партії в імя безперервної боротьби за права українського народу і пристосування такої політичної тактики, яка моглаб найуспішніше тим намірам протиставитись. **Тому то Народній Зїзд доручає партійному Проводові вповні використовувати в політичній боротьбі всі конституційні та леґальні можливости і не зрікаючись найвищої національної мети, вимагати від Польщі виконання принятих нею міжнародніх зобовязань супроти українського народу. Народній Зїзд розуміє це так, що доручає партійному Проводові домагатися від Польщі як і від інших сиґнатаріїв договору з 14. березня 1923 р. введення на всій українській етнографічній території в межах польської держави такого устрою, який покривався би зі змістом статуту, пропонованого Найвищою Радою Мирової Конференції для Сх. Галичини у листопаді 1919 р.**“.

Саму ідею цієї резолюції підписаний висунув свого часу на засіданні партійної екзекутиви, потім ставив і боронив її на Центральному Комітеті, відтак на політичній комісії цього Комітету і накінець на Народньому Зїзді. Тому то підписаний бажав би тепер зясувати прилюдно бодай найважніші мотиви, які промовляли за висуненням саме такої резолюції.

III.

Українське Національно-Демократичне Обєднання має скодифіковану тільки максимальну національно-політичну програму, але тверді умовини теперішнього життя, що випливають із нашого фактичного правного положення в Польщі, наказують йому вести і практичну політику. Тимчасом для потреб практичної політики УНДО не мало ні ясно означеної програми ні докладно наміченої тактики. І тому часто бували у практичній праці партії щонайменше дивні, а для постороннього може й незрозумілі, розхилення і навіть розходження між вимогами максимальної програми і деякими практичними кроками партії. Виріжнювати й підкреслювати такі факти на цьому місці недоцільно. Вистане тільки пригадати, що в звязку з такими явищами повставала дезорієнтація в українській прилюдній опінії, витворювалась важка атмосфера, а то й непорозуміння в партії, які виводила на світло денне часто своя таки преса. Такі факти прилюдного самобичування в пресі робили дуже прикре враження не тільки на своїх, але й на чужих і приносили не тільки для партії, але й для української національної справи нераз більше шкоди ніж користи.

Самозрозуміло, що таких згіршуючих явищ не булоб, якщо партія малаб докладно розмежовані справи великої загально-національної політики від справ чисто практичної нашої політики в Польщі. При докладному сформулованні постулятів практичної політики далеко лекше устійнити і межі тактики та зясувати, що партія як цілість чи поодинокі її органи й члени можуть і обовязані робити, а чого не можуть і не сміють робити.

Ми живемо тепер у Польщі й історичним нашим обовязком та категоричним національним наказом є: оборона нашої землі, нашого народу й нашого національного стану посідання передовсім у нашій тіснішій Батьківщині. Ми не сміємо замикати очей на те, що тут діється за ціну виключного ведення великої всеукраїнської політики. Так само не маємо права йти на ніякі хочби й як далекосяглі в своому заложенні державницькі концепції за ціну понехання політичної боротьби за національний характер нашої землі. Одначе це зовсім не позбавляє нас права вести і загально національну, всеукраїнську політику. Тільки ця політика не може стояти в суперечности, але навпаки мусить гармонізувати з національно-політичними інтересами нашої вужчої Батьківщини, тобто західньо-українських земель.

Тому то і з уваги на наші загально-національні і з уваги на наші, що так скажу, льокальні інтереси мусимо собі докладно зясувати завдання нашої практичної політики в Польщі. І саме зацитована вгорі резолюція мала це на увазі. Вона докладно намічувала програму практичної політики і одночасно мала бути ключем до подрібного розвязання проблеми нашої тактики в Польщі. Вона сама була подумана як тактичний засіб, помічний для реалізації максимальної програми партії. Запроектована резолюція містить у собі елементи затяжної і незвичайно важкої, політичної боротьби, і то не тільки оборонної, але боротьби за реальні здобутки та звязані з ними цінности.

Кажуть, що виконання Польщею міжнародніх зобовязань у наміченому резолюцією розмірі і дусі нереальне, бо поляки ніколи не погодяться на національно - територіяльну автономію в Польщі. Добре! А якщо постулят резолюції став би, скажім, можливим до реалізації, то тоді що? Ми не смілиб теж повести боротьби за його здій-

снения? І хіба в політиці висувається все тільки такі постуляти, які зараз можуть бути зреалізовані? А крім того, що взагалі тепер у Польщі може бути зреалізоване без боротьби? І накінець, яка політична боротьба гідніша, чи ця за повноту національних прав, за самоуправу при висуненні максимальних постулятів практичної політики, до сповнення яких Польща зобовязана, чи та за дрібненькі, і в суті річи маловажні концесійки при виключно тільки максимальній програмі? Політична праця і політична боротьба, якщо їх доцільно проводити, мають у собі те, що можуть навіть теоретично на перший погляд нереальні речі у відповідному часі та при вмілій тактиці реалізувати в цілій повноті. Сама суть політичної боротьби міститься саме в тому, щоби і нереальне робити реальним. Та й взагалі, чи може проти максимальних постулятів практичної політики істнувати арґумент їх нереальности в нинішній момент? Хіба ми маємо достроювати нашу політику до польських побажань? Ні! Для нас міродайними у політиці мусять бути вимоги **нашої національної рації**, а не чужої. Обставина, що вони чогось не хочуть, цілком **не звільняє нас від боротьби за те, чого ми хочемо і що нам належиться.** Ми переконані, що для польської політики далеко краще і вигідніше, коли ми не висуваємо ніяких конкретних політичних домагань до Польщі. А при самому декляруванні **виключно тільки наших максимальних загальнонаціональних домагань** ми даємо польській політиці атути вести генеральний і перманентний наступ проти нас, і то не все безуспішно. При відповідному та гідному поставленні постулятів нашої практичної політики в Польщі ми моглиб постепенно вийти з оборонних позицій та виявити значно більше політичної творчої ініціятиви.

IV.

Висуваючи наведений проект резолюції, наша партія вперше формулувала свої політичні домагання до Польщі. А цеж скорше чи пізніше статися мусить. При тім вона формулувала їх так, що давала їм тверді правні підстави, які випливають з міжнародніх договорів і тим самим відкривала собі широкий шлях правних засобів політичної боротьби не тільки на внутрішній, але й на міжнародній арені в усіх міжнародніх, покликаних до цього, інстанціях за цілість українського національного життя.

Наші звязки зі світом, особливо звязки з політичним европейським світом останніх часів, доказали нам, що такі, скажім, англійці чи французи чи італійці не можуть зрозуміти на-

шої політики без конкретних постулятів до Польщі. Вони реалісти і тому до всіх політичних проблем підходять реально і практично. Для них нерозумілий політичний принціпіялізм, коли він не дає нічого позитивного в політиці. Вони від політики і політичної боротьби вимагають усе якихсь конкретних здобутків, або бодай надії на них. Безпосередній контакт з західньо-европейськими політиками наказав навіть нашим політичним екстремістам з Української Військової Орґанізації порушити на міжнародній арені постулят виконання Польщею міжнародніх зобовязань супроти українського населення, затягнених нею договором з 14. березня 1923 р. Ось у часі травневої сесії Ліґи Націй в Женеві вони видали там пропаґандивну летючку для учасників сесії (політиків і журналістів), в якій між іншим писали:

„У хвилині, коли закордонну публичну опінію порушила відомість про ситуацію, яка витворилась серед українського населення в Польщі, а також коли орґани великодержав радять над тією ситуацією, ми стримали тимчасом діяльність нашої орґанізації. Повідомляючи про перерву в веденій нами боротьбі та даючи доказ нашої доброї волі, не маємо відносно Польщі ніяких ілюзій. Нездібна до **виконання своїх зобовязань** і рішена їх не дотримати, Польща **тікає від міжнародніх зобовязань, що торкаються введення автономічного устрою на українській землі, а також від льояльного і повного перестеріґання статуту про охорону національних меншостей**". (Цитуємо за агенцією „Іскра").

Так підійшли до справи міжнар. зобовязань Польщі наші екстремісти на закордонному терені. Зате деякі члени нашої партії ставили справу так: на закордонній арені, мовляв, можна висувати наші політичні постуляти до Польщі в дусі пропонованої на Зїзді резолюції, але в Польщі цього робити не можна, бо це суперечилоб програмі. Колиж їм відповідали, що „фальшпілерувати" в політиці таким чином не можна, то вони казали: а ось у Польщі міністер внутрішніх справ веде таку-то політику супроти українців, а міністер закордонних справ заперечує її на міжнар. арені. Але саме ціла річ у тому, що така польська політика не вийшла на добре Польщі. А невже ми маємо переймати від інших тільки те, що може виходити на шкоду? Чи не краще нам переймати від інших дещо з того, що їм виходило на користь!?

Дехто каже далі, що хоч досі ми і не висували до Польщі домагань, які містить наведена резолюція, то всеж світ нами інтересується і ми маємо своїх прихильників і в Анґлії і в Швеції і в Італії і в Бельґії і т. д. Це правда, що за останніх два роки світ нами дуже заінтересувався. Але без відомої „пацифікації" такого інтензивного і загального заінтересування нами мабуть не булоб. Отже з того висновок, що це заінтересування спричинили мимовільно одним нефортунним потягненням польські відповідальні політики. Передовсім гуманні мотиви співчуття заінтересували нами світ. А пізніше вже прийшла черга і на заінтересування політичним нашим положенням у звязку з пошукуванням за причинами „пацифікації". Це велике тепер заінтересування нами у світі є **нашим обовязком відповідно використати для своїх цілей.** А при інтензивному продовжуванні початої вже закордонної акції ми не можемо обійтися без ясного й докладного намічення постулятів нашої практичної політики в Польщі. Колиж ми це занедбувалиб, то зійшлиб скоро цілковито з обрію заінтересування европейської політики. Тому то, абстраґуючи від такої чи іншої нашої політики в краю, обовязком українського громадянства підтримати всіми силами нашу закордонну акцію і надалі в такому виді, в якому вона тепер ведеться.

V.

Коли розглянутися в історії визвольних змагань поодиноких, тепер вільних уже, народів, то здається, майже не найдемо між тими народами таких, які не велиб своєї політики етапами, які не йшлиб від здобутків до здобутків, словом, які не велиб практичної політики, а висували в політиці тільки дилему: все або нічо. Всі ті ще вчора недержавні, а нині державні нації, не зважаючи на свої максимальні національно-політичні програми, вели і солідну практичну політику. І саме вона, ця практична політика дала їм змогу створити стільки матеріяльних і моральних цінностей, стільки реальних як фізичних так і інтелектуальних сил, що вони могли не тільки посягнути по свою незалежність, але — що далеко важніше! — **вони могли тими силами цю незалежність втримати у своїх руках.**

Вони послуґувалися в політиці такою тактикою, яка давала їм змогу при всяких обставинах добувати для себе „максімум" можливого. Вони не давали собі накидати обставинами крутої тактики, але навпаки, тактикою опановували обставини.

У нас переважно було досі так, що не ми тактикою опановували обставини, але навпаки, обставини й доконані факти нераз диктували нам тактику. І це, здається, було і є найслабшою сторінкою нашої політики. Але треба надіятись, що практика життя скоро навчить нас оцінювати дещо інакше ніж досі фактичні відносини, навчить рахуватись з відношенням сил і тимсамим створить для нашої практичної політики твердий і певний ґрунт.

В. ПАНЕЙКО.

Кавур і кінець одної леґенди.

Пануюча в обєднаній Італії королівська династія є не італійського, а французького роду. Походження її французьке (з околиць французького міста Вієнни), і назва її французька: вона називається „Савойською", чи то пак „Сабавдською", від чисто французької провінції „Савоя" — французької історично, французької етноґрафічно й мовно, французької ґеоґрафічно. Над країною цією предки теперішнього королівського дому Італії панували від одинацятого століття, спершу як князі (дуки) Савойські, потім як королі. Доля була ласкава володарям невеличкої савойської країни. Коли чимало інших французьких династій, які колись володіли над ріжними частинами теперішної території французької республики — династії бурґундські, норманські, бретонські, льоренські й інші — в ході століть пощезали, а їх держави одна за одною поринали в обєднаній Франції, то савойська династія не тільки зуміла мало не тисячу літ зберігти владу над своєю савойською державою по французькому боці Альп, а ще й розширити її на той, італійський, бік альпейського ланцюха, спершу на італійський Піємонт (столиця Турин), далі на італійський острів Сардинію, а нарешті, на Емілію, Тоскану, Льомбардію, вкінці (1870) й на Рим — словом на ту чудову етнічну, національну й ґеоґрафічну одиницю, яка називається нині Італією. Цю свою надзвичайну карієру завдячує теперішня італійська династія не тільки свому небуденному щастю, і не тільки хоробрости своїх членів, що кровю й залізом захищали й поширювали свою спадщину, а — в неменшій, може навіть у більшій, мірі — своїй і своїх дорадників дипльоматичній зручности, тонкости, мудрости й терпеливости.

Воплотилися й осягнули свій найвищий шпиль прикмети савойсько-італійського дипльоматичного ґенія в особі великого графа Кам'ля Кавура, котрий служив міністром дідові теперішнього італійського короля.

Духової величи ні вагою не зважити, ні метром не зміряти; тому й небагато варта порівнування Кавура з Бісмарком та й оцінювання, хто з них більший: творець німецької єдности, чи творець італійської. Річ певна, що до світової війни могуча постать Залізного Канцлера займала перше місце на політичному овиді Европи, трохи засуваючи в тінь память Кавура. З причин — дуже цікавих, та які не місце викладати в цій статті — слава Бісмарка від великої війни дуже померкла; натомість слава Кавура зросла, а виявляється ця увага до творця італійського обєднання в появі значного числа монографій, які в останіх 10 роках присвячено Кавурові в ріжних краях і мовах.

Докотилася звістка про Кавура нарешті навіть до української отомані варшавського благословління й натхніння. Від яких двох-трьох років публіцисти й аґітатори цього еміґрантського гуртка не вгавають поклікуватися на Кавура; він, мовляв, їх учитель патріотизму, державної політики, дипльоматичної вмілости, тощо, а вони буцім то вірні ученики цього великого вчителя. Зосібна й передовсім пішли вони й далі послідовно йдуть слідами Кавура в своїй незабутній „політиці" супроти Галичини. Як Кавур зрікся в користь Наполеона III-го Сабавдії і округа Ніцци у відплату за поміч Франції в зусиллях савойської династії здійснити італійську соборність, так вони зреклися й зрікаються Галичини у відплату за поміч, яку... і так далі: самі знаєте. Коли вірити запевненням, які складають реєстрові ідеольоґи й еміса-рі на всіх еміґрантських зборах за кордоном, де тільки піднесеться голос осуду тієї „політики" супроти Галичини, то „політика" ця не те, що не уявляє собою одної з найганебніших карт українського безголовя, а навпаки, вона — найпишніша квітка української національної й патріотичної ідеольоґії, моралі, дипльоматичної вмілости й політичної тямки. Словом, ті наші „варшавські люди, щирі нащадки колишніх наших „татарських людей", зробили супроти Галичини точнісінько таке саме політичне „посунення", яке зробив був Кавур у питанні Савої й Ніцци.

Ці спроби звеличити галицьку політику УНР-івщини покликом на авторитет Кавура в останніх роках повторюються трохи не щодня в Парижі, в Празі, в Женеві, в Римі й по всіх менших і більших провінціональних осередках української еміґрації. Якби від частого повторювання неправда могла перемінитися в правду, то цей „кавурівський" арґумент уже давно був би став твердою наче скала аксіомою. На щастя, чи на жаль, само повторювання не перетворює брехні в правду ніде й ніколи. І доволі трохи ближче придивитися „кавурівському" арґументові петлюрівщини, а повна його безосновність ясно кинеться в очі.

•

Що таке Савоя і Ніцца з ґеоґрафічного погляду? Гляньте на фізичну карту північної Італії й суміжних з нею північно-західних земель. Побачите по перше: що Італія має там ідеальну просто клясичну т. зв. природну границю супроти Франції, границю, яка йде вершинами альпейського ланцюха від Середземного Моря аж до швайцарського кордону. Побачите по-друге: що і ціла Савоя (на півночі тієї кордонної лінії), а округ Ніцци (в приморській її частині) лежать на захід від французького стоку альпейського ланцюха, тобто, що вони безперечно, безсумнівно і наявно належать з фізичного погляду до Франції. Побачите по-третє: що збереження цих земель при Італії позбавило би цю країну її природних границь, а самі землі ці залишалися би під невідхильною стратеґічною загрозою Франції, — іншими словами: що земель цих Італія, відгороджена від них високими горами, не могла би оборонити перед французьким наступом. Мало цього!

Що таке Савоя і округ Ніцци з погляду етноґрафічного? Перша з них (пригадуємо, що вона розложена на південному березі леманського озера, яке в цілости лежить у французькій етнічній области), в области виключного уживання мови французької; землі ці належать до найчистіших французьких країв, куди чистіших ніж

впр. Прованс або Оверніл, а вже стократ чистіших від нелатинської Бретонії або германської Франдрії або Альзасії. З мовно-національного становища Савоя — корінно французька земля. А округ Ніцци? Округ цей, дарма, що положений по неіталійському боці Альп, залюднений мішаною людністю, переважно французькою по містах, по части „італійською" по селах — тай то „італійською" в приближному значінні цього слова, бо переважна частина цієї людности говорить переходовим французько-італійським говором — переходовим в роді переходових говорів українсько-словацьких в однім части Закарпаття. Та які були незалежно від розговірної мови почування цієї людности щодо Франції й Італії, показалося у всеслюдному голосуванні, плебісциті, який відбувся в днях 15. і 16. квітня 1860 р. в Савої, в днях 22. і 23. тогож місяця в окрузі Нішци.

Як випав той плебісцит? Передовсім: під чиїм наглядом він був переведений? Він був переведений підчас відсутности всякої військової сили, самими тільки адміністраційними урядовцями місцевого походження, до того заіменованими ще савойським королем. Голосування було всенюдне і тайне. Висліди? В Савої звиш 130.000 заявилося за Францією, а всього 235 проти. В окрузі Нішци звиш 25.000 за Францією, а 160 проти. Числа ці одночасно показують, як слабо були залюднені ці відступлені гірські провінції, тай яке однодушне було їх бажання відорватися від Італії і прилучитися до Франції.

(Мимоходом: ні один ні другий контрагент варшавської угоди й не пробував предложити плебісцит в Галичині, який предкладала була свого часу мирова конференція в Парижі 1919 року!).

•

Збираючи сказане до купи, треба сказати, що: Кавур і Савойська династія (раніше французька, потім італійська) зреклися кількох шматків землі не-італійської, до того й положеної поза природними кордонами грядучої історії Італії; що відступили Франції землі етнографічно французькі; тай що зреклися земель цих пристойно, тобто з застереженням плебісциту. Природно виступає тепер перед нами питання: за що саме, тобто у відплату за що Кавур пристав на цей акт — іншими словами: який політичний змисл його рішення? За що і — це не менше важне — кому?

Кавур зрікся на річ Франції двох шматків французької етнографічної й мовної території у відплату за активну, ефективну й рішаючу поміч Наполеона III-го зусиллям савойської династії до осягнення італійської соборности. Попереднього року французькі війська здобули (Сольферіно, 1859) на Австрії Льомбардію, яку Наполеон зараз-же передав, навіть без плебісциту, Савойському Домові. Одночасно дав Наполеон Кавурові свою згоду перевести плебісцити про державну приналежність у сумежних з Піємонтом італійських провінціях Емілії в Тоскані, за якими пішли й дальші плебісцити, а то й прості анексії, які швидко завершилися (Венеція 1866 і Рим 1870) майже повною соборністю Італії. Значить, було *за що* зрікатися шматка землі, тай то не-своєї. Чи було й *для кого* зрікатися? Тобто, чи той контрагент, котрий покорився цим зреченням і плебісцитом, заслуговував собі цього дарунку своєю дійсною силою і могучістю? Іншими словами, чи справді була в наділеної зреченими землями потуги доволі сильна рука на те, щоби рішаючим способом помогти Піємонтові здійснити італійську соборність — супроти Австрії й супроти цілої низки удільних італійських держав і династій? Відповідь може бути тільки одна: так, було *для кого* зрікатися. Тодішня (1860) Франція безперечно була найсильнішою військовою потугою в Европі, а Наполеон III, після тріюмфів у кримській і австрійській війні був тоді загально признаним „арбітром" Европи. Він *міг* рішуче заважити на розвязці італійського питання, і ніхто не міг тоді й писнути, щоб у Наполеона тоді, мовляв, були *руки за короткі* на таке діло.

Висновок: політика Кавура була розумна, патріотична, національна, соборницька і — доцільна. До того вона відповідала навіть щодо французьких земель принципові національности. Передумаймо точку за точкою зазначені (не виведені) вище елементи Кавурівської політики і перейдімо точку за точкою інтелектуальні й моральні складники й підстави галицької **sit venia verbo** „політики" Петлюрівщини, а зрозуміємо, яка дійсно ціна т. зв. „Кавурівському арґументові" УНР-івщини. Зрештою — зазначуємо це тут тільки мимоходом — також інші суттєві елементи УНР-івської політичної ідеольоґії — питання румунське, білоруське, московське, далеко-східне й близько-східне імперське, кольоніяльне, а навіть німецьке й французьке — держаться на такому самому „рівні" державного розуму, національної самопошани й політичної виробленості, що їх „арґумент Кавурський". В політичній діяльности, як у всіх інших ділянках людських зусиль, фальшиві або правдиві преміси ведуть до фальшивих або правдивих висновків, а правдиві або хибні висновки до влучних і доцільних або помилкових і катастрофічних ділань. Ми — як коротко й побіжно! — торкнулися тут тільки одного зі стовпів УНР-івської політичної „думки", і не знаємо, чи наше громадянство й органи його національної опінії вже дозріли перевести аж до дна провірку й ревізію тої примітивної, карлюкуватої, — і, що найважніше: небезпечної для власної країни — ідеольоґії, якою УНР-івщина безлічию стежок і каналів затроює і в сліпу вулицю заводить українську громадську свідомість. Зробити цю провірку треба неминуче, і то чим борше. Бо час не стоїть і завтра може бути запізно.

Париж, у Страсний Понеділок 1932.

ІВ. НІМЧУК.

СКІЛЬКИ НАС У ЛЬВОВІ?

Справді: скільки нас у Львові? Який відсоток творить наше населення у відношенні до всіх мешканців міста, який у відношенні до поодиноких його національностей? Загалом: який наш чисельний стан, яка сила в столиці краю?

Такі питання, зрозуміла річ, ставить собі неодна наша установа, неодин громадянин, але відповіди, яка моглаб хоч частинно вдоволити, не находить. Усі наші „дані" в цій справі оберталися — до часу прилучення великих підльвівських передмість і окремих громад до Львова — біля загал. цифри 40—50 тисяч українського населення міста, а з хвилиною прилучення тих передмість та громад до Львова число українського населення у Львові рахують у нас кругло на 50—60 тисяч душ. Попробуймож на основі тих даних, які маємо під рукою, **дійти до приблизної цифри українського населення Львова** і його процентового відношення до інших національностей міста, аби нарешті дістати хоч до деякої міри вдоволяючу відповідь на запит: А скількиж вас там, у Львові?

Висліди урядового перепису населення з грудня 1931 під національним та віроісповідним оглядом ще не проголошені. Знаємо тільки, що у Львові той перепис виказав **316.177 мешканців.** Але маємо урядовий перепис населення під національним та віроісповідним оглядом з 1921 р., а він виказав у Львові на загальне число 219.467 душ населення: **26.627 греко-католиків,** себто українців, 112.578 римо-католиків, 76.890 жидів і 3.372 інших.

Чи можна вище подане число греко-кат. населення Львова брати під увагу в наших обчисленнях? Чи можна на тому числі базуватися? Очевидно, що ні. Хто пригадає собі, в яких умовинах відбувався у нас перепис у 1921 р., хто його переживав, тому ясно, що **його дані дуже далекі від дійсного стану.** Вже те одно, що наше населення не брало в тому переписі участи, що його бойкотувало, каже нам ставитися до його даних про нас із недовірям. А коли пригадати, що польській стороні залежало спеціяльно тоді, перед вирішенням справи Східної Галичини, на тому, аби виказати в нашому краю — зокремаж і передовсім у Львові! — якнайбільше число римо-католиків і поляків, то ясно, що дані того перепису, спеціяльно у відношенні до нас, зовсім невірні. Поминаємо вже ту обставину, що де як де, але саме у Львові є найбільше (з усіх міст на нашій території) українського менше чи більше залежного елементу (служниці, сторожі, нижчі службовики і всякого роду робітники по міських та державних установах), на який при переписі й інших подібних акціях розмірно найлекше робити натиск у відповіднім напрямі — і то з очевидним успіхом, про що кожний, хто має очі й вуха, міг переконатися не раз і не десять. Зрештою все це такі загально відомі речі, що спинятися довше над ними цілком не треба. Вистане ствердити, що до урядового перепису населення з 1921 р., що торкається чисельного стану нашого народу в Галичині, зокремаж у Львові, ні-

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 1. ТРАВНЯ 1932.

З поезій Ґетого.

ДО ФРИДЕРИКИ.

Де ти тепер? В якім краю лунає
Твій гарний спів?
Чи городок, який тебе вітає,
Дуже згордів?
Як ти пішла від нас, лишилась туга,
Сонця нема,
І небо, наче очі твого друга
Покрила тьма.
Всю нашу радість ти взяла з собою,
Гай занімів,
Бо й соловій слідами за тобою
В світ полетів.
Чи ти не чуєш, як гукають гори:
„Вертай! Вертай!"
Не вернеш, снігом вкриються простори,
Хоч нині май.

——o——

МІНЬОН.

Мовчатиму і не промовлю слова,
Бо на устах моїх тайни печать.
Розкрити серце я тобі готова,
Так доля силує мовчать.
Прийде пора і соняшне проміння
Темряву ночі прожене в ту мить,
Підземна струя розірве каміння
І по полях свобідно побіжить.
Дружба над нами розгортає крила,
Як маєш друга — горем поділись
Моїж уста присяга затулила
І тільки Бог розтулить їх колись.

ТА САМА.

Лиш той, хто тужить, зна,
Як я страдаю,
Самотна та сумна
Світом блукаю.

Даром по небі я
Воджу очами,
Хто мене знав — кохав,
Той за світами.

Лоно огнем пала,
Я умліваю,
Лиш той, хто тужить, зна,
Як я страдаю.

——o——

ВЕЧІРНЯ ПІСНЯ МАНДРІВНИКА.

Гень понад верхами
Тиша.
Ледве чуєш, як вітер гильками
Руша,
В гаю замовкли пташки.
Га, — щож!
Незабаром і ти
Спічнеш також.

Переклав Богдан Лепкий.

——o——

НАЙКРАЩІЙ.

Сховаєшся за всі можливі форми,
Тебе, Найближча, зможу віднайти,
Хоч заворожений серпанок Тебе згорне,
Пізнаю скрізь, де, Найвидніша, Ти.

Як кипарис у гордому зусиллі
Ти, Найстрункіша, вмієш так рости;
Струмка криштальні та нестримні хвилі
У легкій грі це, Найживіша — Ти.

Коли проміння заволотить плесо,
Ти, Найчистіша, можеш там плисти,
Хмаринок пасма в танку арабесок
Це образ Твій, Найхимерніша, Ти.

Прикинься влітку килимом квітущим,
Найкраща, знаю: вмієш так цвісти,
Сповешся легко найгнучкішим плющем,
Пізнаю вмить — це, Найніжніша, — Ти.

Коли всі шпилі запалали вранці
Тобі, Найперша, кличу враз: світи!
Вечірніх тихих обріїв рум'янці
Всміхаються як, Наймиліша, Ти.

Усе, що маю в світовідчуванні,
Найчутливіша — в Тобі міг найти!
Найду імення сотні, неназвані,
Та кожне з них назвала краще Ти

——o——

МИНУЛА ТИ МЕНЕ...

Минула Ти мене і я не спостеріг,
Вернулася, ще раз незапримічена!
Проклята хвилина! Клятий її біг!
Чи я осліп? чи знаю, де причина!

Потішуся, що вибачиш мені,
Ще й виправдаєш на відвідинах...
Догляну я Тебе в найдальшій далині,
А близько Ти невидна та невидна!

Перекл. М. Рудницький.

якого довіря мати не можемо. Тому виказана ним цифра 26.627 греко-католиків у Львові (на загальне число населення: 219.467) далека від дійсности і її ми приняти ніяк не можемо.

Також не можна під цим оглядом покладатися на кількість голосів, **що їх здобула українська національна ліста при виборах 1928 р. і 1930 р. у Львові** (приблизно по 10% голосів). По-перше: були ще інші українські виборчі лісти, а поза ними москвофіли й комуністи; по-друге: ціла маса наших залежних чи малосвідомих людей голосувала на чужонаціональні лісти або абсентувалася; по-трете: багато наших людей, як загально відомо, не втягнено зовсім у виборчі списки, через що позбавлено їх права голосу. Куди вірніший образ під цим оглядом дали вже останні вибори до львівської Каси Хорих, коли то українська незалежна ліста здобула понад 13% голосів (була ще спільна комуністична ліста, а крім того українські кандидати на листі ППС, яка стягнула теж якесь число українських голосів.) Але й вислід цих виборів не є ніяким певним показчиком міжнаціональних відносин у Львові, бож у виборах до Каси Хорих беруть участь тільки обезпечені в цій установі.

А вже таки зовсім нічого — на превеликий жаль — не кажуть нам віроісповідні цифри, що їх подають **шематизми Львівської Архіепархії дотично Львова.** Всі цифри нашого (греко-кат.) населення подаються там від літ незмінені, а до того всі заокруглені в поодиноких парохіях до 12.500, 10.000, 5.000, 3.000, 800, 300 душ і т. д. і т. д. Чиж можна щонебудь будувати на таких цифрах?! Цифри ці дуже мало відповідають дійсности, а доходить навіть до того, що шематизм львівської лат. архіепархії подає число греко-кат. населення в деяких львівських парохіях вище, як шематизм Архіепархії нашої!*)

Справді: **крайня пора, щоб наші шематизми подавали точний і вірний стан гр.-кат. населення по поодиноких парохіях, які в свою чергу повинні перевести якнайскорше докладну статистику своїх вірних!**

Таким робом бачимо, що ні перепис населення у 1921 р., ні ріжні виборчі висліди, ні тимбільше наші церковні шематизми не дають нам хоч приблизного образу того чисельного стану, який займає в столиці краю наше населення. Щож в такому разі може бути для нас найпевнішим критерієм для можливо повного й вірного обчислення українського населення у Львові? Так як тепер справи стоять, то ніщо інше, тільки **офіціяльні дати львівського статистичного бюра про загальний рух населення, його приріст, смертність і т. д. на основі поодиноких конфесій міста.** І щож кажуть нам ці дані?

Перевіривши кільканацять зшитків статистичного місячника „Lwów w cyfrach" з рр. 1927—1930, бачимо, що в середньому родилося в тих часах у Львові що-місяця 17—18 проц. гр.-кат.; шлюбів між гр.-католиками було 14—15 проц.; похоронів ок. 20 проц. Іншими словами: **греко-кат. дітей** (статистика подае тільки віроісповідні цифри) родилася в середньому **одна шеста, гр.-кат. шлюбів була одна сема, а на гр.-кат. померших припадала майже одна пята всіх померших Львова.** З поданих вище цифр виходилоб, що до часу прилучення до Львова розлогих передмість і підльвівських громад греко-кат. населення у Львові було 17—18 проц. (число римо-католиків доходило звичайно до 50 проц., число жидів переходило 30 проц.).

Це офіціяльні дані з часу перед прилученням до Львова підльвівських громад. **З ментом того прилучення зросло дуже поважно число українського населення міста,** що признавали отверто офіціяльні й неофіціяльні чинники. Рахують, що через те прилучення число нашого населення у Львові **збільшилося на 15—16.000 душ,** себто зросло у відношенні до загалу населення на яких 5 проц. Поважний процентовий зріст нашого населення в столиці краю виявляється також з порівнання даних про рух населення Львова в найновіших часах з даними з літ 1927—1930. А саме з хвилиною створення великого Львова, як виказують щомісячні виказм міського статистичного бюра, і число гр.-кат. уродин, і число гр.-кат. шлюбів, і число гр.-кат. померших **переходить кожного місяця 20%,** а в деяких позиціях доходить і до 22%. Іншими словами: греко-католики творять нині **НАЙМЕНШЕ ОДНУ ПЯТУ НАСЕЛЕННЯ ЛЬВОВА,** себто кожний пятий мешканець міста є гр.-кат. віроісповідання.

Колиж пригадати, що перепис з 1931 р. виказав у Львові 316.177 мешканців, то згідно з нашими даними **УКРАЇНЦІВ У ЛЬВОВІ ПОВИННО БУТИ ТЕПЕР 63.235 ДУШ.** А коли навіть приняти, що якась — безперечно: невеличка — скількість львівських греко-католиків почувається до польської народности, то цей убуток рекомпензується аж надто невчислюваними тут українцями православними, а також тими доволі численними латинниками, які для хліба перейшли з гр.-кат. на лат. обряд, але через те не перестали ще почувати себе українцями. Так чи інакше — **У ЛЬВОВІ ЖИВЕ НИНІ ПОНАД 60 ТИСЯЧ УКРАЇНСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ,** яке повинно добиватися тих прав, що йому прислуговують на основі його чисельного стану. Це повинні мати на увазі всі українські провідні чинники, зокремаж наші представники в міській раді.

*) Прим. передмістя *Левандівка:* Наш шематизм подає число тамошнього гр.-кат. населення вже в прил. Білогорщею на 1.100, а лат. шематизм на 1.800; число греко-кат. у *Клепарові* подане в нашому шематизмі на 300, підчас коли загально відомо, що там живе найменше 2.000 греко-католиків. Таких і подібних прикладів можнаб навести далеко більше.

ПРОФ. Д-р ЗЕНОН КУЗЕЛЯ.

Потреба центральної наукової бібліотеки з українознавства в Німеччині.

Потреба наукової інформації про Україну за кордоном конечно вимагає заснування в Берліні центральної наукової бібліотеки з українознавства, яка була би для всіх доступна і булаб в стані давати наукові інформації тим, хто їх потребує. До Українського Наукового Інституту в Берліні весь час звертаються з запитами вчені ріжних національностей, сподіваючись, що у культурній столиці всієї середущої Европи буде найлекше дістати потрібні джерела з українознавства.

Дбаючи про заснування українських відділів при поважніших закордонних бібліотеках, Інститут старається розвинути свою власну бібліотеку до таких розмірів, щоб вона могла стати такою центральною українською бібліотекою. За пять років свого існування Інститут зібрав поважну кількість цінних видань, так що його бібліотека в сучасному стані може служити за добру основу дальшої праці. Однак у теперішніх наших матеріяльних відносинах не може бути й мови про те, щоб подібну бібліотеку можна було придбати грошем.

Тому Український Науковий Інститут у Берліні звертається до українського громадянства, особливож до українських бібліотек і громадських інституцій, до видавців та книгарень із гарячим закликом підтримати його роботу, жертвуючи для його бібліотеки власні свіжі видання, а з давніших публікацій ті, що їх високоповажані жертводавці зможуть для тої цілі відступити. До українських бібліотек звертаємось з проханням, надсилати нам свої річні звідомлення й списи дублетів та вступити з нами в обмін дублетами. З свого боку ми будемо наші звідомлення й списи вимінного фонду реґулярно подавати. У разі потреби Інститут перебирає на себе кошти пересилки.

При Українськім Науковім Інституті в Берліні істнує також загально доступна читальня,

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 1. ТРАВНЯ 1932.

АРНОЛЬД БЕННЕТ.

Девятнацятий капелюх.

Подружжа Стефена Чесвардіна та Вери доходило до одного рішаючого моменту. Авто, яким їхали, зупинилось у Торквей, в однім із найкращих та найбагатших літнищ південної Англії.

Шофер, Фелікс, пішов до крамниці за бензиною, Чесвардін у довгім пальті, вищий як звичайно, проходжувався на хіднику. Пані Вера, ховаючи свою красу за серпанком, розляглась на подушках, щаслива, що все місто може бачити її авто — її мужа, но, і шофера. Мимохіть глянула перед себе і побачила крамницю з капелюхами. У вікні оповістка повідомляла, що з нагоди закінчення сезону — випродаж. Вера вийшла і почала оглядати дуже пильно виставу.

Більшість капелюхів навіть не заслуговала на увагу. Та був між ними один, що видався їй прегарним. Соломяний, із чепурними двома перами по боках, ще й ніжно прибраний. Мав він для Вери в собі щось париського, а була вона раз у Парижі. На перший погляд випродаж у малій крамниці в малім місті це не нагода купити щось доброго; зрештою всі знають, що такий капелюх не повинен би коштувати менше як три фунти, а тут на ньому ціна 20 шилінгів. Одначе капелюхи це таємні створіння, їхня краса залежить більше від припадку, як від людського вибору — головно в Англії. Ніхто не знає, коли й як може попасти на рідкий зразок. Вера повірила, що саме тепер попала на нього.

— Можливе, що ці пера з качки, підмальовані — подумала. — А всеж цей капелюшок чудовий і буде мені до лиця.

Вона підійшла до чоловіка і сказала із нарівною усмішкою:

— Котику! будь ласка позичити мені пів фунта.

Вона звала його у цих часах котиком і йому подобалась ця інтимна назва. Та цим разом ні назва ні чудово-невинний усміх не очарував його. Він мав суворий вигляд.

— Чей-же ти не хочеш купити собі капелюха? що? — спитав загрозливим тоном.

Усміх Вери щез і її ніжна стать, немов би приготовилась до бою.

— Саме хочу! — відповіла вона різко.

Бій почався. Вам може цікаво було би знати, як чоловік, що може наймати на тиждень люксусове авто, ще й з шофером-французом, що зветься Фелікс, може відмовити своїй жінці дурного пів фунта на капелюх. Тут ішло не про гроші, а про принцип. Подружа пара погодилась уже раніше, що Вера, придбавши вісімнацять капелюхів, не видаватиме якийсь час нічого більше на свою ґардеробу. Тому вона не повинна була домагатись цього тепер і сама знала про це. А проте вона забажала мати конче капелюх.

— Чи можеш мені позичити пів фунта? — повторила вона холодно.

Її бажання перемінило її зовсім. Це не була вже ніжна та покірна жінка, ні навіть розумна істота, а попросту живий символ Жадоби капелюхів.

— Аджеж ми умовились... — почав Стефен, стримуючи свій гнів.

Саме в цій хвилині наближувався Фелікс із трьома робітниками, що несли баньки з бензиною. У бою, де Стефен був Наполеоном, Вера — Велінгтоном. Фелікс відограв ролю Блікера. Чи можна заводити суперечку з жінкою супроти шофера, що е представником усіх лицарських прикмет французької традиції!

— Чи можеш мені позичити пів фунта? — повторила вона ще раз, так само холодно, немов би Фелікса і не було.

Стефен добув із глибини своеї кишені довгим срібним ланцюгом гаманець. Так, гейби тягнув ведро з водою із глибокої криниці. І передав Вері гроші так, якби передавав мотузок, на якому вона повинна повіситись.

* *

Фелікс із помічниками наливав до авта бензину, Вера сиділа в крамниці, Стефен ходив по вулиці змагаючись із своїм обуренням. Коли Фелікс сидів уже при кермі, вийшла Вера з крамниці із новим капелюхом на голові та старим у папері.

— Що-ж ви скажете, Феліктс, на мій новий здобуток? — спитала з усміхом. — Гадаю, що вам до вподоби?

Фелікс запевнив її, як хотіла. Шофери це нині шляхотна, упрівелеена кляса. Вони заняли місце давніх кавалеристів. Жінки маніжаться до них, псують їх і ніколи їх не критикують. Вера мала для Фелікса багато симпатії. Може тому, що він служив колись у кавалерії, а може тому, що мав такий вус. Фелікс умів поводитись із нею, як це вміють тільки французи: на-пів сміливо, на-пів із покірливо адорацією, попросту із тим знанням експерта, яке доступне тільки людям ґалійської раси. Вона була горда від думки, що вона стала на овиді цього бідного Фелікса недосяжнею зорею, що осяює його овид.

Ясно, що для Стефена ця гра була байдужа, чи пак непримітна.

Авто їхало до дому.

* *

де всякий, хто цікавиться українським питанням, може ознайомитись з нашою пресою. Складаючи сердечну подяку всім редакціям і видавництвам, які присилають нам безкоштовно свої видання, просимо їх продовжити надсилання й на цей 1932 рік. Приймаючиж під увагу, що для такої читальні дуже важним є представити українську пресу в цілому, звертаємось з проханням безплатно надсилати свої періодичні видання також і до тих редакцій, які до тепер цього не робили.

Інформація наукова є підставою всякої іншої, такої для нас потрібної інформативної праці. Твердо віримо, що українське громадянство допоможе нам поставити на належну висоту наукову інформацію в країнах германської культури.

—o—

Д-Р АНДРІЙ ЛАСТОВЕЦЬКИЙ.

НОВІ ПЕРВНІ.

Первні і хемічно-зложені тіла. — Періодичний уклад первнів. — Прогалини в ньому. — 61-ий первень. — Спектральні методи його відкриття. — „Іллініюм“ чи „фльоренціюм“? — 87-ий первень. — Магнетооптична метода Аллісона. — „Екайод“. — Чи істнують первні тяжчі від урану?

Всі матеріальні тіла діляться на дві громади, до одної належать ті тіла, які хемічно можна розкласти на складові частини, до другої ті, що їх далі вже не можна розложити ніякими хемічними способами. Отже маємо хемічно-прості і хемічнозложені тіла, при тім усі хемічнозложені тіла є сполуками хемічно-простих тіл, які самі хемічно вже не розкладаються. Тому для хемічно-простих тіл придумана спеціяльна назва (хемічних) первнів або елементів.

Якщо уложимо всі первні і то так, що на початку поставимо найлекший, себто водень і йому дамо порядкове число 1, а після нього щораз тяжчі первні і дамо їм чергові числа, вкінці дійдемо до найтяжчого первня урану, з порядковим числом 92. У цім т. зв. періодичнім складі первнів первні написані в кілька колюмн і то так, що первні, які мають подібні хемічні прикмети, знаходяться завсіди в одній і тій самій колюмні. З тої причини з положення, яке якийсь первень займає в періодичному укладі первнів, можемо робити висновки про його прикмети; що більше: коли в періодичнім укладі первнів маємо прогалину, то вона вказує нам на те, що саме цю прогалину займає ще невідкритий первень; на основі прикмет первнів, що находяться в тій самій колюмні, що і прогалина, можемо предсказати до якогось ступня прикмети невідомого нам ще первня.

До недавнього часу в цілім періодичнім укладі первнів були невиповнені тільки три прогалини себто з 92 первнів 3 первні були невідомі, а саме були це первні з чорговими числами 61, 85, і 87. Про перший з них, себто про первень з черговим числом 61 ще в 1926-ому році опублікували американські учені Гопкінс, Інтема і Гарріс кілька праць, де описували відкриття цього первня в т. зв. рідких землях. Знаючи, в якій колюмні цей первень має находитися, і знаючи спектри усіх відомих первнів даної колюмни, знаємо заздалегідь, який спектр треба приписати цьому незнаному первневі.

Слід може пояснити, що таке спектр: перемінобервна стяжка, яка повстає тоді, коли якенебудь світло пустимо через скляну призму. Кожний первень, що світить, дає крізь призму іншу стяжку себто спектр кожного первня інший. Спектр може бути суцільною або перериваною стяжкою; у цьому другому випадку говоримо тоді про спектральні лінії.

Отже коли в спектрі якоїсь досліджуваної зложеної субстанції добачимо спектральні лінії невідомого досі первня, мусимо прийняти, що одним із складників цієї субстанції є саме шуканий нами первень. У дійсності Гопкінс, Інтема і Гарріс побачили в спектрі деяких „рідких земель“ спектральні лінії невідомого первня і на цій основі можна їх вважати відкривцями 61-го первня. Згадані дослідники запропонували для нововідкритого первня назву „іллюніюм“ на честь їхнього родинного міста Іллінойс. Одначе зараз таки після появи праць американців виступили два італійці Ролля і Фернандес з твердженням, що вони ще в 1924-му році найшли перші познаки цього невідомого первня, хоч не опублікували цього, а тому, що бажали назбирати ще більше матеріялу для цього питання. На їхню думку 61-ий первень повинен зватися не „іллініюм“, а тільки „фльоренціюм“.

Зновжеж перед кількома місяцями прийшла телеграфічна вістка, що професори Пепіш і Вайнер з університету Ітака стейту Ню-Йорк відкрили 87-ий первень. Спочатку цю вістку приняли всі скептично, на небавком потвердила її перша офіціяльна публікація Пепіша та Вайнера і нині не можна сумніватися, що 87-ий первень уже відкритий тим більше, що оба ці учені одержали рентґенівський спектр цього первня (себто спектр рентґенівських промінів, які добуваємо, коли в рентґенівській рурі помістимо на антикатоді дрібку даного первня). 87-ий первень це один із дуже непостійних радіоактивних первнів, тому не дивниця, що досі його так трудно було відкрити. Само відкриття відбулося при помочі спектрально-аналітичних дослідів над мінералом „самарскітом“. Оба учені стрималися покищо від надання назви новому первневі до часу, аж опублікують більше матеріялу про нього.

Рівночасно американець Аллісон і його співробітники з політехнічного інституту Алябами повідомили, що їм вдалося найти перші познаки останнього невідкритого первня, а саме первня з порядковим числом 85. Познаки цього первня одержав Аллісон і його співробітники при помочі випрацьованої ними самими магнетооптичної методи, яка дозволяє, на їх думку викрити одну частинку досліджуваної субстанції навіть тоді, коли вона розпущена в сто міліярдах частинок води!

Ця магнетооптична метода основується на явищі, званім явищем Фарадая. Якщо промінь світла впаде на зеркало під точно означеним кутом, званим поляризаційний кутом, то відбившись від зеркала цей промінь набере дещо відмінних прикмет від тих, які мав перед відбиттям. А саме в первіснім світлянім проміню тремтіння електричного поля відбувалися прямово до бігу проміня і то у *всіх* можливих напрямах. Після відбиття ці тремтіння відбуваються вправді дальше прямово до напряму проміня, одначе тільки в *однім* напрямі, в *одній* площі. Такий промінь зветься споляризованим проміннем. Якщо споляризований промінь впаде тепер на субстанцію, приміщену в сфері ділання сильного магнету, площа тремтінь у цьому споляризованому проміні дещо змінитьься. Це вже не буде та сама площа, що передтим, тільки якась інша, під якимсь кутом нахилена до попередньої.

Описане явище називаємо явищем Фарадая. Аллісон і його співробітник досліджували це явище докладніше і зауважили, що ця зміна площі тремтінь відбувається в споляризованім проміні не відразу після зближення магнету, але дещо пізніше. Це спізнення залежить у великій мірі від субстанції, поміщеної в магнетнім полі, через яку переходить споляризований промінь. Для деяких субстанцій воно більше, для інших менше. Із опізнення явища Фарадая, яке виступає при відомих субстанціях, зумів Аллісон заздалегідь обчислити опізнення, яке мусить виступати при переході споляризованого проміня через невідомі первні, аналогічно до того, як із спектрів відомих первнів можемо передбачити спектри невідомих первнів.

У такий то спосіб обчислив Аллісон опізнення явища Фарадея для 85-го первня і це опізнення одержав пізніше експериментально при

Доїхали щасливо, без ніякого випадку, до Бат. Подружа атмосфера, спочатку важка, поволі в авті розяснилася. Після обіду Стефен навіть оживився і повеселішав, а підчас підвечірку почав хвалити капелюх жінки. Тимсамим признавав, що програв кампанію і пробував погодитись із невдачею.

Вера тішилась його настроєм, а була завсіди чарівна, коли тішилася. Вона ніколи не сумнівалася у своїй силі давати собі раду з мущинами і повторяла собі, що одна з тайн успіху єднати рішучість із привабами. Ще й не вагатись, не задовольнятись пів-засобами. Її перемога була очевидна і вона бачила перед собою рівний шлях. Стефен буде її невільником, заспокоюватиме її примхи, а вона, коли він заслужить на це, дбатиме, щоби була гарна для нього.

На другий день уранці в готелевій кімнаті у Бат, де вони переночували, щез капелюх. Вера спочатку не хотіла в це повірити. Та капелюха не було ані в пуделку, ані на канапі, ані під нею, ані під ліжком, ані денебудь інде. Коли вона вжила всіх своїх зусиль, щоби його найти, втратила гумор і хотіла, щоби її чоловік знав про її настрій вже через саме питання: де міг подітись її капелюх. Він лежав ще в ліжку заспаний. Його відповідь зачудувала її:

— Моя кохана! — казав це сухим тоном, якого ніколи вона раніше не чула — ти знаєш, що від учора вечір, коли ти поклала свого страховуда, я не бачив його. Звідки-ж я можу знати, де він?...

— Алеж це неможлива річ, щоби...

А він далі:

— Я уступив тобі в цій історії, хоча знав, що вона не мала ніякого сенсу і мусиш признати, що я поводився досить коректно. Але дай уже мені тепер спокій. Коли ти десь закинула капелюх то це твоя вина.

Вера задубіла. Тепер було для неї небезпечно починати сварку і вона відступила цей пункт Стефенові. Він заявив, що навіть не дозволяє згадувати управі готелю про згубу капелюха, бо має певність, що капелюх є в якомусь куфрі Вери. Решту подорожі мусіла Вера проїхати в іншім капелюсі.

* *

До СенкВіль приїхали раніше, ніж гадали, Стефен казав зупинитися перед „Метрополем“. Напроти був велитенський ґараж, де він був винаняв авто. Фелікс повідомив, що швидко пообідає, щоби ще поладнати деякі орудки перед відїздом до Берслі.

Коли Вера вийшла по обіді на коридор запримітила, що Фелікс сидить не в ґаражі, а з якоюсь служницею в готелі, і скажім правду: саме цілує її. Вера, пересвідчена досі, що Фелікс бачить тільки одну її на світі, була цим прикро вражена. Вона сказала про це розчарованим тоном чоловікові.

— То ти не знаєш, що вони заручені? — відповів муж. — Ця дівчина це Мері Салір і вона служила у мого вуйка Івана в Олдкасль. Вона перенеслась до готелю, щоби більше заробляти.

Фелікс має наречену — готелеву служницю! Він, що робив на ній завсіди враження прибраного шляхтича! Це був прикрий удар.

Та коли Вера приїхала додому, там ждала на неї маленька потіха — пуделко на адресу Стефена, де був її чарівний капелюх із листом від управи готелю, що пересилають найдений предмет. Стефен ще раз висловив своїй жінці своє признання за її смак. Він прохав її, щоби вона зачесалась і тішився, що вона така гарна, в такім гарнім капелюсі. Вера сповнена радощами вийшла аж на поріг дому, щоби попрощатись із Феліксом. Вона вже й вибачила йому, що він жениться із покоївкою.

Саме тоді покоївка йшла спокійно алеєю в напрямку дому. Фелікс підійшов до пані Чесвардін і попрохав вибачення, що хоче взяти свою наречену поруч себе і відвезти її автом. Його наречена має саме відпустку і він хоче скористати з такої нагоди, щоби зробити їй приємність; вона приїхала сюди трамваєм.

Вера аж затремтіла від обурення. Фелікс не сказав нічого невідповідного, але як вона могла не запримітити, що покоївка мала на собі точнісько той самий капелюх, що й розсілась в авті, як княжна. А на все це дивились льокаї та інші покоївки!

Пішла шукати чоловіка, якби мала в руці штилет. Та його не було ніде. Зачинилась у своїй кімнаті. Настільки інтелігенції мала вже, щоби зрозуміти, що вона впала жертвою інтриги зааранжованої Стефеном до спілки з Феліксом. Він мусів передати її капелюх до якоїсь крамниці з проханням зробити з нього копію і відослати його якнайшвидше назад. З другого примірника зробив дарунок шоферові з тим, щоби він дав його своїй нареченій. Ця зустріч шофера з покоївкою перед домом теж була очевидячки зааранжована. „Ах! підлий!“ Вона ніколи не підозрівала, що він уміє бути такий злобний.

Стягнула з голови капелюх, ще раз глянула на нього, роздерла і кинула на землю.

Годину пізніше Стефен пишком вернувся до кімнати, усміхаючись.

— Стефене! — крикнула Вера — те, що ти зробив, це останнє свинство!

— Признаюсь... ти вже давно повинна була запримітити, що я роблю самі свинства.

— Між нами все скінчене! — захлипала вона. — Я тебе не люблю!

Він мовчки підійшов до неї і пригорнув її до себе.

З англ. мови перекл. М. Р.

—o—

дослідах опізнення явища Фарадая в деяких мінералах. Так відкритий останній 85-ий первень дістав покищо назву „екайод" себто „майже йод".

Виходилоб, що всі прогалини в періодичному укладі первнів були би виповнені так, що він містив би докладно 92 первні. Одначе виринає тепер питання, чи знаючи 92 первні, знаємо тимсамим усі. Не можемо відповісти на це питання потверджуючи, тому, що не знаємо певно, чи нема первнів, тяжчих від найтяжчого відомого нині первня, себто урапу. Саме за такими „трансуранами" нині завзято шукають і деякі вчені є тої думки, що є вже навіть познаки їхнього істнування.

—o—

ІНЖ. ЕВГЕН ХРАПЛИВИЙ.

Про те, що тепер найважніше для нашого села.

Міркуваня на тему економічної кризи не належить до дуже цікавих річей. Її головні прояви вже досить насвітлені, її наслідки представлені. І тому, коли ці рядки мають знову видвигнути одно явище, звязане у нас з крізою, то тільки тому, що воно специфічне для нашого села і дуже важливе для реальної роботи нашого зорганізованого господарського світу.

Економічна кріза відбилася у нас, хліборобського народу, передовсім спадком цін на хліборобські плоди, та одночасно великим утрудненням їх продажі. Причини загалом знані: на збіжевих ринках тяжать великі збіжеві запаси, поява на них нових продуцентів (СРСР), збільшення продукції в кожному краю („самовистарчальність"), оборона перед ввозом відповідними митами. Наслідки: зменшення покупної сили хлібороба, а з цим друга частина крізи: промислова (заник продукції, безробіття) і її знова посестра: кріза кредиту і гроша.

Ми найшлися у тій поганій ситуації, що самі ми не рішаємо про те, якими шляхами має іти аграрна політика на наших землях, бо вона зосереджена в руках держави. Полишено нам тільки невеликий відтинок праці *хліборобської самопомочі і добровільних хліборобських організацій* — культурно-освітніх і кооперативних. І на цьому дрібному відтинку прийшлося нам власними силами протиставитися небувалому тягареві господарської крізи, який на наших західних землях тричі більший, бож ми маємо на собі тягар аж трьох кріз: 1) загально-світової; 2) специфічної польської і 3) окремої західно-української (перенаселення, земельний пролетаріят, брак промислу і капіталів, неможливість власної аграрної політики). Тому теж наша власна робота, ведена дрібними засобами, не може давати блискучих вислідів. Вона хоче лише перетрівати крізу і в тому напрямку має не надзвичайні, але вдоволяючі висліди.

Першою зарадою господарській біді — це зрівноважения білянсу. Так воно є в кожному підприємстві, так є і в державі, так є і з нашим селом. Торговельний білянс нашого села став через крізу ще більше пасивний, ніж досі. Вивіз села (в грошах) змалів не так через скількість, як через низькі ціни, отже актива поменшились, а ввіз до села конечних предметів одягу і споживи та оплати (податки, данини і інші тягарі) остали на дотеперішній висоті, або в дечому (одяг!) зменшилися дуже мало; отже пасива остали майже незмінені або дуже мало змінені. Через те дефіцит нашого села зріс, а проявився він у заборгованню і в небувалій нужді, яка свідчить про упадок мінімуму прожиття до небувалих досі границь. А відомо, що скаля вділ, в напрямку нужди, границі не має...

Зрівноваження торговельного білянсу нашого села взяла на себе наша кооперація, одна з важних ділянок нашої власної господарської праці. Взялася за це зрівноваження рішуче, а шлях до цього вибрала через наладнання збуту хліборобських продуктів. Глянути тільки на величезну працю „Маслосоюзу", видатну і дуже жваву збутову працю „Центросоюзу", в останніх місяцях, перечислити все, що вивезено з нашого села в молочних продуктах, худобі, безрогах, дробі, яйцях і т. д., то стає ясно, що це все йде саме на зактивізування торговельного білянсу нашого села, воно несе гроші до села, а не зі села.

Однак цей експорт хліборобських продуктів з нашого села такий потрібний і конечний, спирається на одній дуже важній речі, а саме на відповідній *якости* цих продуктів. І тут питання зводиться до того, чи наше село, серед небувалої досі конкуренції, зможе вдержатися зі своїми продуктами на ринках, чи ні. А про це рішає саме їх якість. Тому праця не тільки над збутом цих продуктів, але і над їх якістю мусить іти впарі, мусить себе доповняти.

Праця над якістю хліборобських продуктів — це вже праця в самому сільському господарстві, праця над тим, щоби наш хлібороб краще, відповідніше господарив. Тому вона мусить бути ведена на місцях і мусить бути ведена вміло. А цього не зробить наш хлібороб без орґанізації. І тому саме під теперішню хвилю виступає на перший плян праця нашої культурно-освітньої хліборобської орґанізації Т-ва „Сільський Господар". Воно через своїх аґрономів, через своїх курсантів, через свої філії по містах і кружки по селах може працювати над поправою якости хліборобських продуктів, щоби саме цією якістю могти конкурувати з іншими хліборобськими народами на загрожених господарською скрутою світових чи краєвих ринках.

Про те, що праця „Сільського Господаря" конечна, висловилася вже наша кооперація. Виготовлено навіть докладну програму співпраці над піднесенням нашого хліборобства. Про це виніс теж постанови зїзд окружних кооперативних союзів, що відбувся дня 16. і 17. квітня ц. р. Але цього всього мало. Бо треба розуміти, що справа піднесення нашого хліборобства, зокрема піднесення якости наших продуктів — це велика орґанізаційна і освідомлююча праця, яка вимагає *співпраці всього нашого хліборобського загалу*. Не можна вичікувати, що сам „Сільський Господар" прийде на село, не треба ждати, що зробить те кооперація, а треба братися *за орґанізацію суспільно-аґрономічної праці на місцях*, треба її наладнувати громадськими місцевими силами, треба орґанізувати кружки „Сільського Господаря", треба заходом *всіх* установ притягати аґрономів на урядовців філій „Сільського Господаря". А тоді зможемо напевно поступити теж в ділянці збуту хліборобських продуктів вперед.

Не треба забувати, що саме збут села — це його найважніша матеріяльна сторінка, а його основою є якість продуктів. Тож через якість продуктів, через піднесення рівня нашого хліборобства йдім до орґанізованого, кооперативного збуту, а через збут до помочі нашому селу перед лихоліттям господарської крізи. Не легка це справа — але конечна.

—o—

ВІДГУКИ ДНЯ.

Великодній гарач.

І знов Великдень, і знову святочні числа газет, і знову пиши святочний фейлетон. Не збутися мені цього клопоту, поки мого фейлетонського життя, поки терпеливости в читачів, а грошей в адміністрації.

Проходять Великодні одні за одними, а всі подібні до себе, як дві каплі води, як два періоди нашої історії. Описати добре один (Великдень, не період!) і вже вистане на всі. Паска, сир, яйця і „прочії сніди", чарка чи звільняюча карта, а над тим усім — дзвони. Дзвони, дзвони і ще раз дзвони, бо так воно в статтях, а найпаче в поезіях святочних водиться. Мало хто з письменних обійдеться без того паламарства, а як і вдасться котрому „вийти оборонною рукою", то хіба один раз, бо на довше ніхто не витримає — мусить бамкнути великодний дзвін.

Великдень...

Дзвони дзвонять, сонце світить, народ радується... Кожний з читачів часопису має тоді час і настрій до читання. Кожний рад би прочитати в святочному числі щось ґеніяльного, а щонайменше цікавого. Забувають читачі на одно: святочне число виходить на Великдень, але писане ще у великий тиждень, підчас найострішого посту. Тому не треба за багато вимагати і святочним настроєм міряти великопістний матеріял.

Помиляється читач, коли думає, що можна якнебудь викрутитися від цього великодного гарачу і — наприклад — не написати святочної статті, вірша, чи фейлетону. Часописам богато дечого можна, але цього під ніякою умовою.

Не вільно й мені.

Тому...

Писав я вже про всілякі Великодні передвоєнні і повоєнні, а передовсім ці останні обробив досить солідно. Всеж таки осталося ще кілька, які були може найважніші в моїм житті, може найбільш вагітні наслідками.

— — — — — — — —

Київ 1920.

„Стосотним стогоном
Стократним гомоном
Заграли дзвони.
З Лаври, з соборів,
В безкрай просторів
Котяться хвилями тони"...

Так писав я на бальконі дому Грушівського, при Паньківській вулиці і вірив, що цей вірш зробить велике враження. Крім враження я по ньому більше нічого не сподівався, бо більшовицькі часописи святочних віршів не приймають, а про гонорар і не згадувати. Київські поети, вислухавши вірш, сказали, що він на десять літ спізнений, а на загал „трафаретний".

Я ще нині кажу, що він ґеніяльний, бо написаний у часі найбільшого посту, який був у моїм житті.

День перед написанням цього вірша я зїв останю жменю пшона, попивши горячою водою (сяк чи так була каша!), два дні раніше дві жмені, а три дні — ще й останню скибку хліба. В таких обставинах написати великодний вірш — це неабиякий осяг.

І тому я гордий на це і тому спільки з того часу написав великодних віршів, хоч не придержуючись київської дієти

— — — — — — — —

Тудинка 1916.

Дзвонів не чути, бо деякі поїхали з Москалями на склад, а деякі з австріяками на гармати.

Радісне сонечко присвічувало, задротовані окопи дрімають, а стрілецтво по добрім сніданні вигрівається попід розбитими хатами подільського села.

Я пішов собі на прохід, забувши зовсім про війну і звязані з нею неприємности.

Нараз крик:

— „Сікорський"!

Дивлюся: летить просто на мене залізна птаха, що нераз складала на нашім селі свої страшні яйця.

Згинути на сам Великдень?! Бррр!

І дав ногам знати. Через річку, через поле, всупереч усяким приписам і льоґіці.

Тікав без памяти.

Від тоді кожного Великодня стаю боязкий і трусливий, як ніколи.

Дуже часто тікаю навіть на „триста з оком".

— — — — — — — —

Кадлубиська 1911.

Дзвони. Співи. Радість.

Я в семій клясі. Трохи вже парубочу. Мундур на мені новий, паски гафтовані, ґімназіяльна шапка висока і трошки на бакир.

Під церквою виводять гаївки.

Стану, дивлюся і даю себе оглядати...

„Ой котиться без село
Золота барілка,
А хтож її викотив
Бідюкова дівка"...

Гарна була, нема що казати. Мала сині очі, золоту усмішку і велике щастя до... семоклясників.

„Ой котиться без село
Золотий півбочок,
А хтож його викотив
Ксьондзів парубочок"...

Мене мов приском обсипало. Я застидався як... шестоклясник і втік зпід церкви.

З того часу став стидливим і стороню від жіноцтва.

— — — — — — — —

Кадлубиська 1902.

Я дістав на Великдень біле убранничко і жовті черевики.

— Нині ти подібний до людей — казали мені сестри. — Уважай, не поваляй його.

Я присягав не поваляти і був би додержав слова, якби не нахил до спорту.

Всьому винен скок через річку. Лупь скочив. Василь скочив і я також скочив. Тільки що мої товариші перескочили, а я гепнув у саму середину річки.

З того часу боюся перескакувати всякі суспільні рови, які ділять мене від почестей і тим подібних стабілізацій.

— — — — — — — —

Розгалів 1895.

Мій перший Великдень у житті.

Памятаю, як нині.

Посадила мене нянька на столі, а сама стоїть уважає, щоб часом сірників не їв. Кріз вікно і гомін дзвонів і звуки гаївки. Не видержала нянька, побігла бодай одним оком глипнути, а я оперш у коробку сірників до губи, а потім беркець-беркець і грим на землю.

Впав на голову і двацять літ пізніше став фейлетоністом.

Галактіон Чіпка.

І. КЕДРИН.

Галицьке нео-москвофільство.

Організовані спадкоємці передвоєнного москвофільства. — Галицьке радянофільство, як остання орієнтаційна психоза. — Нерівне трактування польської і московської хруніяди. — Загрозливі факти і здорова реакція.

Кажучи про сучасне галицьке москвофільство, щойно на дальшому місці можна мати на увазі нащадків „Русской Народної Партії" чи „Русскої Народної Організації" та взагалі того передвоєнного москвофільського табору, який гуртувався біля „Прикарпатської Русі" й „Голосу Народа" (т. зв. новокурсники) та „Галичанина" і „Русского Слова" (т. зв. старокурсники). Отже щойно на другому місці до нео-москвофільства можна зараховувати організованих і неорганізованих членів тих **трьох** нинішніх суспільно-політичних груп, яких спільним резервоаром людських сил і спільним джерелом ідеольогічних викрутасів (у декого тут про ідеольогію взагалі мови бути не може!) було передвоєнне галицьке москвофільство. Як відомо, цими трьома групами є: 1) **„Русска Селянска Организація" (РСО)**, з органом у російській мові „Русскій Голос", який проповідує анахронічну, специфічно для великодержавницьких російських цілей спрепаровану і тепер дещо змодернізовану теорію „триединой нації", з негацією українського народу, української мови й українського життя у минулому і сучасному, як самостійного національного чинника; 2) **„Сель-Роб"**, як еманація ліво-москвофільської „Партії Народньої Волі" (від органу К. Вальницького „Воля Народа") й холмсько-волинського „Сель-Союзу" (група Чучмая—Маківки); нині Сель-Роб є прононсованим легальним представником III. Інтернаціоналу на українських територіях у Польщі, будучи теж лише українською по формі, а московсько-інтернаціональною організацією по суті; 3) **„Руска Аграрна Партія" (РАП)**, — той гурток „старорусинів", який не хотів ані змосковщитись (як Сірки з „Русского Голоса"), ані зукраїнізуватись (як Вальницькі й Пелехаті з бувшої „Волі Народа"), лише залишився „руским" з одним „с"; ці „русини", гуртуючись біля Народнього Дому, як установи залежної від уряду, експльоатуючи ту установу і зводячи на її терені особисті порахунки, узалежнили себе цілком від польських урядових чинників, а й сама фірма „РАП-а", фірма цілком фіктивної організації, (в останньому часі цей гурток навіть перестав видавати власну ґазету) служить її членам виключно як засіб особистої карієри...

Тому, що темою цієї статті не мають бути — як це ми на вступі зазначили — постарілі передвоєнні москвофіли та їхні сини і внуки, розсіяні нині по згаданих трьох групах, як спадкоємцях передвоєнного москвофільства, не будемо входити у ближчу аналізу тих груп. Зазначимо лише одно **спільне** для усіх них характеристичне явище: **залежність від посторонніх неукраїнських чинників.** Коли РСО, безпосередньо, або посередньо через РНО, залежить у більшій чи меншій мірі від російських політичних еміграційних кол, то Сель-Роб є ідеольогічно-тактично та організаційно залежне від московського центру, а РАП від чинників польських. Цим фактом можна теж пояснити оригінальний єдиний фронт усіх тих взаємних смертельних ворогів — російської реакції, інтернаціональної комуни і національно-безполового угодовецького шкурництва — проти українського національного руху й усіх організованих проявів українського національного життя...

* * *

Новітнього галицького москвофільства не репрезентує ні одна з вище згаданих трьох груп. Це наше нео-москвофільство не гуртується в ніякій партії, в ніякій означеній ближче організації. Цим нео-москвофільством є т. зв. **„радянофільство"**, яке живе серед нашого громадянства у цілком дикій, незорганізованій і найбільш дивоглядній по своїй суті формі. З усіх організованих груп найкраще віддала зміст того галицького нео-москвофільства **„Українська Партія Праці" (УПП).** Вона уявляла собою саме той якийсь місток поміж **воюючим націоналізмом, комунізмом та галицькою провінціяльщиною** і — очевидно — як такий дивоглядний твір не могла втриматись на поверхні політичного життя. Тому й галицького т. зв. радянофільства не можна назвати ані суспільно-політичною течією, ані ніяким суспільним рухом. Мабуть найправильнішою його характеристикою буде: своєрідна психоза, в основу якої входить **політичний дефетизм.**

Правда, кожна психоза має теж свої причини і стоїть теж, наче кожна історична подія, у хронольогічному й прагматичному звязку з минувшиною і будучиною. І ця нинішня галицька радянофільська психоза не є лишень випадковим і відокремленим. Її праджерелом є не тільки залишки галицької пацифізаної психіки, але й передвоєнної галицької політичної школи — спирати свою політичну концепцію (вірніше: національні мрії) на якусь „орієнтацію", у специфічному розумінні ролі **покірливого кліента.** Радянофільство вийшло на галицький терен, як колись москвофільство старого типу, як реакція на нашу політичну дійсність. До загніздження радянофільства допомогли особливі умовини української дійсности в Польщі, які кажуть людям розглядатися на всі боки за „порятунком". Тому й галицького радянофільства не можна розглядати як розумового **політичного русофільства**, в розумінні справжньої одної політичної концепції, лише як беззастережне признання того фактичого стану, що його створила московська жовтнева революція на Сході Европи та беззастережного підчинення себе кермуючій волі нинішньої Москви. В цьому й проявляється **рабський характер** т. зв. радянофільства.

Найцікавішою спільною питоменною рисою усіх нинішніх наших т. зв. радянофілів є їхнє **дрібноміщанство.** Своєю ментальністю, щоденним світоглядом, психікою, способом життя і всіми звичками є вони стопроцентовими дрібними „буржуями", та з головою і ногами перебувають у дрібноміщанських сферах. Це явище тісно вяжеться із тими трьома складовими чинниками галицького москвофільства, які ми зараз назвемо. Отже передовсім — **політичний примітивізм.** Наші галицькі „радянофіли" у величезній більшості не мають не тільки ніякої соціяльно-політичної освіти, але не мають теж зеленого поняття, на підставі якихнебудь джерельних матеріялів, про ідеольогічні та організаційні підстави Союзу Радянських Республик. Поняття соціялізму, більшовизму і комунізму це для них дерева у пралісі, поміж якими вони безпомічно блукають, — зрештою ні трохи цією своєю ігнорашцією не збентежені. В парі з цією блаженною несвідомістю йде розоброююча **наївність.** Міркування галицького радянофіла, емеритованого радника, члена касинового товариства, які передавав недавно у „Ділі" малий фейлетоніст, не були зовсім витвором фантазії гумориста: такі уваги на тему, як добре булоб, колиб до Галичини прийшли зі Сходу більшовики, можна у нас почути до схочу і вони справді годяться лише до збірки анекдот. Але в торочении нахапаних псевдо-революційних фраз та заявлюванні себе радянофілами, величезну ролю грає також **безхарактерність,** якої підложам буває з черги здебільша або

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 1. ТРАВНЯ 1932.

М. ЛЕБЕДИНСЬКИЙ.

ВЕЛИКДЕНЬ У НАЗАРЕТІ.

Перша весна. Іду вперве до святої землі, про яку мріяв від дитячих літ. Іду автом. Країна, про яку знаю з географії (і як кажуть мені провідники) звичайно спалена сонцем, пустарна — тепер покрита килимом квітів. Це так від свіжого рясного дощу. Долини та узгіря квітнуть: брескви, морелі, миґдали. Поміж помаранчами та цитринами ґранатові овочі, наче блиски вогню.

Смеркалось, коли з дороги поміж горами доглянув я білі дахи високоположеного Назарету. Дитячі роки, з наївною чистотою, виринули у моїй уяві. Пригадались оповідання старого катихита, як св. Йосиф із Марією утікав до Давидового міста, шукаючи захисту. Ніколи я не думав я, що ця земля десь істнує, дійсна, збережена досі.

Вїзжаю до Назарету. Посередині міста стоїть „Аін Міріям" — Маріїна криниця. Від давніх давен це одинока криниця, звідкіля беруть воду для цілого міста. Довкола неї завсіди гамірно. Вже тисячі літ тому зупинялись тут каравани, що їхали від Єгипту до Вавилону. Яка ідилічна, повна чару картина, коли жінки нахиляються над джерелом, подібним до саркофагу, з глиняними дзбанками. Сірі дзбанки відбивають так дивно від білого мармуру! Нічого не змінилось за 2.000 літ від часу коли так само, в тому самому місці, нахилялась Марія із своїм дзбанком.

Досі йде спір між ученими, чи Ісус народився справді в нинішнім Назареті, чи кілька кільометрів далі у галилейських горах. Там, у горах він виховувався і там сказав свої перші безсмертні слова.

Я поїхав туди між скелі та прірви, на південь і роздумував. Пробував уявити собі, як тут молодий Учитель змагався із старими книжниками і фарисеями.

У магометанській дільниці міста, на сході, стоїть каплиця, обведена муром. Здогадуються, що тут був варштат св. Йосифа. Тут показують на останки стін, як на колишню домівку св. Йосифа та Марії.

Найбільша дорогоцінність Назарету це церква Благовіщення. Поруч із нею тягнеться францисканський манастир, довкола якого тягнуться довгі мури. Входимо до саду. Між черцями є й вчені, що досліджують археольогію цих місць.

Церква з трьома навами, багато прикрашена. На стінах килими, що змальовують картини із дитячих літ. Широкі мармурові сходи ведуть до вівтаря вверх. Між цими сходами ще є інші вужчі, до каплиці з янголами. До т. зв. печери Благовіщення маємо тільки кілька сходів. Тут темно і око мусить звикнути до темряви. Показують нам стопи св. Гавриїла, на місці, де він благовістив Діві Марії. Срібні лямпи кидають світло на вівтар із білого мармуру.

Від вівтаря йдемо тісним входом до темної каплиці св. Йосифа, а звідти до порожнього льоху, нижче положеного. Його звуть „Кухнею Пресвятої Діви". Та мало імовірно, щоби в тих часах Марія мала свою окрему кухню; всі тоді варили в тій самій великій світлиці.

Із підземельних коридорів виходимо знову на денне світло. Із манастирського саду, що весь стоїть у квітах, дивимось далеко на галилейську землю і на Самару.

На південно-західнім небі перед нами довга гора Кармиль, а в яснім прозорім воздусі — Табор. Уже в III-ім віці вірили, що саме тут відбулось Преображення Христа. Колись хрестоносці облягали цю гору густим муром і побудували довкола неї залізні брами. Нині бережуть гори францисканці. У далі, на півночі, видко гору Гермон серед блакитного неба, вкриту снігом.

Був тихий, чудовий вечір. На галерії мінарету появився муедин. Мошея вкрита кипарисами. Голос муедина чути виразно: „Ходіть молитися! Ходіть до святині! Великий Бог! І нема іншого бога, крім Бога!"

Рівною ходою, тихо, сходяться з усіх сторін магометани. Після цього бють дзвони із церкви Благовіщення.

Над Йорданськими горами виринув ясний, великий місяць і кинув на весь краєвид своє срібне сяйво. Заблиснула одна зірка за одною. У глибокій, сильній синяві висять вони як краплі кипучого металю. Глибока, свята тиша.

—о—

матеріяльна нужда або хапчивість розмірно легкого заробітку. Цією останньою причиною можна лише вияснити факт співпраці у проконсованих органах „радянофільства“, апотеозуючих більшовизм і всі його прояви, — публіцистів і письменників, які є саме наймаркантнішими представниками дрібно-буржуазного а ще до недавна навіть клерикального світа.

* * *

Річ ясна, що таке дивоглядне явище, як галицьке радянофільство, зроджене з політичного примітивізму українського громадянства в Галичині, зі свого боку поглиблює ще дужче **хаос понять** і ще дужче дезорієнтує і дезорганізує українську політичну думку. В основу новітньої української політичної думки ляг принцип однакового відношення до **Польщі і Росії;** цей принцип найшов свій вислів у формулі українських національних ідеалів; як заперечення цієї формули повстало поняття „хруніяди“, як національного запроданства і політичного шкурництва. А проте у щоденній практиці бачимо стосування поняття хруніяди лише до одиниць, які проявляють таке національно-політичне шкурництво у відношенні до **Польщі:** таких людей бойкотують, в усякому разі не признають ніякою честю приставати з ними, не допускають до співпраці на терені національних установ і організацій. Однак „хрунями“ чомусь не вважають у нас людей, які явно і немасковано черпають матеріяльні користи з проповідування не то **політичної орієнтації на Росію,** але безкритичного славословія Росії, які орґанізаційно та фінансово є залежні від московського центру і які на свому „радянофільському“ **москвофільстві** роблять таку саму життєву карієру, як оті „хруні“ на свому **польонофільстві.** Колиб напр. на прилюдному місці, як ось у каварні за одним столиком, бачили львовяни шанованих українських громадян з таким чи іншим проводирем волинської групи „Української Ниви“, чи з кимось із відомих інших львівських „русинів“, то це викликало би безумовно, делікатно кажучи, загальне негодування і швидко найшлоб напевне відгук на сторінках того чи іншого національного часопису, надзвичайно вразливого на подібні прогріхи супроти нац.-політ. непорочности. Однак з московськими „хрунями“ можна не лише товаришувати і приятелювати, але й засідати з ними у виділах найповажніших культурних чи господарських установ, це нікого не вражає, вважається чимось самозрозумілим і є теж зовсім щоденним у нас явищем! Повторяємо, що маємо на увазі не людей ідеї, **ідейних комуністів,** і не свідомих громадян, **політичних русофілів,** лише саме тих безхарактерних спекулянтів на радянофільстві, як на новій орієнтації, з якої можна **черпати особисті користи...**

* * *

Все те явище цього дивоглядного галицького неомосквофільства можнаб остаточно легковажити, колиб воно зводилося лише до ролі одного з чинників дезорієнтації і деморалізації, яке спонукувалоб національний табор до тим інтенсивнішої культурної і громадсько-політичної роботи. Однак розростаючись, це галицьке неомосквофільство почало в останніх часах проявлятися у цілій низці конкретних фактів, яких вже не можна навіть називати делікатним словом „жалюгідний“, бо це факти вже занадто поважні. Так напр. на сором всьому українському національному громадянству мусимо переживати нині політичний процес перед польським судом, який виводить на денне світло цілу низку подробиць про поведінку одного визначного „радянофіла“ на терені одної з найповажніших українських установ. На недавніх зборах поважної професійної організації „СУПРУГ“ мали ми випадок, коли кількадесять співробітників одної з центральних господарських установ йшло сліпо за людиною, яка займає поважне становище в тій установі та має марку прононсованого радянофіла, з чим — здається — сама ця людина не скривається.

Мало того: до редакції „Діла“ прийшов недавно лист від одного українського греко-кат. **священика,** в якому він отверто заявляє себе прихильником „Нових Шляхів“ і обурюється на кампанію українського національного табору проти радянофільської дурійки! Поміж педагогами, які виховують молоде покоління, маємо цілу низку одиниць, які не соромляться під власними чи прибраними призвищами виступати постійно на сторінках часописів, яких єдиною „рацією егзистенції“ є служба III. Інтернаціоналові: **злобна й клеветницька критика незалежних українських партій і національних установ, апотеозування соціяльної революції та груба пропаганда новітнього „пролетарського“ москвофільства...**

Тому добре сталося, що серед українського громадянства почалася реакція проти тих немилих фактів. Покищо — мабуть — більшість українського громадянства не здає собі ще ясно справи з суті небезпеки і радше підсвідомо, інстинктовно відчуває її та відрухово реаґує. Поки-що — здається — не всі ще освідомлюють собі тотожність нинішнього „радянофільства“ з москвофільством, у багато більше небезпечній і загрозливій формі, ніж колишнє галицьке культурницьке москвофільство. Яскраве, обдерте з усяких стидливих серпанків обличчя цього нашого нео-москвофільства покажеться у ході боротьби проти нього. Тому добре сталося, що IV. Народній Зїзд УНДО проголосив дня 27. березня ц. р. резолюцію, наприкінці якої „закликає усе українське громадянство і зокрема всі партійні органи та всю українську національну пресу до безоглядної боротьби з комунізмом в усіх його явних і замаскованих (радянофільство) видах“. Підхоплюючи цей поклик Народнього Зїзду і вказуючи з нашого боку на кілька маркантних рис того радянофільства — ждемо такого відгуку в організованому українському громадянстві й українській громадській опінії, який вимете з українських установ, організацій і товариств розсадників радянофільської язви і положить край цій новій заразі.

ІНЖ. В. НЕСТОРОВИЧ.

СВІТ В ОБЛИЧЧІ КРИЗИ.

За ОПТИМІЗМ У ДІЛЯНЦІ ГОСПОДАРСТВА.

(Криза і війна всіх проти всіх. — Нові теорії економістів. — Експерементування. — Автаркія та плянове господарство. — У сфері інтересів нашої кооперації. — Ґротескові афоризми.)

„Боротьба з кризою“ — це сучасне боєве завдання всіх. Як із моментом відкриття симптомів інфекційної слабости, небезпечної пошести, мобілізується всіх і вся, аби з нею покінчити, а покищо ізолюється все, що здорове, — так тепер і з господарською кризою діється подібне.

Широким фронтом — хоч не суцільним — іде на неї наступ ріжних чинників світу, від міжнародніх організацій до найменших господарських комірок у поодиноких державах.

Шукає виходу з кризи Ліґа Націй, шукає того самого енцикліка папи Пія XI „Квадраґесімо анно“, ломлять собі голови делеґати на конференціях ріжних державних груп, аби в районових гуртках та в господарських бльоках найти можливість порятунку. Знов уряди всіх держав опрацьовують та здійснюють пляни „ізоляції“, а ці в свою чергу зашморгують нові вузли, провокують т. зв. „реторзію“, а з тим стан війни всіх проти всіх.

Світова війна продовжується, хоч зброєю не є динаміт і отруйні гази. Її жертвами є все нові міліони зломаних егзистенцій — безробітні, все нові тисячі зруйнованих фабрик, де змовкають сирени та гаснуть димарі, зліквідованих варштатів і підприємств. **Поняття світової торговлі затрачує все більше характер чогось справді істнуючого** і входить у сферу мряковинного абстракту.

Ось мале зіставлення циферного матеріялу із чотирьох найбільше чільних держав за один місяць (січень):

	1930	1931	1932
Злуч. Д. П. Америки (в міл. долярів)			
експорт	410	249	150
імпорт	310	183	136
Англія (в міл. фунтів)			
експорт	66	43.5	36
імпорт	102	75.5	62
Франція (в міліярд. фр.)			
експорт	3.7	2.5	1.8
імпорт	4.7	3.8	2.3
Німеччина*) (в міл. марок)			
експорт	1.003	799	541
імпорт	866	560	439

*) Німецький експорт і імпорт за 1930. і 1931. рр. означили ми за браком докладних даних піл рукою пересічними цифрами.

Ці цифри мають виразну мову. Торговля корчиться, вслід за тим завмирає продукція і все те, що вяжеться з одним і другим.

З моментом, коли ствердженo, що сучасна кріза — це не старе періодичне явище капіталістичного ладу, передвістник оживленої конюнктури, а поважне розладдя в самому капіталістичному орґанізмі, що це структуральна криза, здавалось тоді — людство є близьке спасення. Здавалось, що всі найбільші інтелекти світа старатисьмуть колективно найти нові форми господарського ладу, що зуміють вони найти спосіб, аби випорожнити елєватори і маґазини скріплюючи покупну силу міліонових мас, спавперизованих або просто безробітних. Здавалось, що їм вдасться найти джерела нової потенціяльної енерґії, щоби нею підігнати колесо світового господарського механізму.

Однак показується, що **не легко опанувати цю масу труднощів,** які звідусіль назбирались. Не легко вирівняти яскраві суспільні і державні ріжниці, підсилити завміраючу продукцію і консумцію, розвязати проблєму золота, зосередженого головно у двох державах (Зл. Держави Америки, Франція), суґерувати наново міжнародне довіря, яке заплідинлоб світ плинким капіталом, скоротити бюджетові видатки, що рівняючи з передвоєнними роками зросли майже втроє а то й більше. Показується ще й передовсім, що **важко примусити держави піти хочби на тимчасові жертви** для скоординовання акції тоді, коли їм здається ще, що „ізоляція“ та „господарський націоналізм“ краще збереже їхні інтереси і згодом дасть сильну зброю проти кризи. І тому зростає „ізоляція“ та роздроблюється дальша боротьба з кризою. У кожної держави свій фронт. Справжня партизанка.

Правда, теоретично чимало робиться у тому напрямі, щоби сяк-так зрівноважити світову господарку. Державні мужі майже не відходять від зелених столів, а економісти не залишають своїх дослідів, публікуючи щораз то нові лікарства на кризу. Ростуть гори протоколів та резолюцій міжнародніх конференцій і родяться сотні проектів. І так: німецький економіст Войтиньскі радить із надвижки валютового покриття поодиноких держав створити збірний міжнародній фонд для опанування кризи, — австрієць Кандлер популяризує видуманим „рафакційну систему“ у міжнар. товаровому обороті**), чеський інжинір Штарк захвалює оздоровлення світових валют через „електричну енерґію“ (що-ж — Детердінґ хотів недавно, аби основою валют стала нафта, немов би її розподіл був кращий ніж золотого металю), і т. д. і т. д. Тих проектів стільки, що їх уже й виловити неабияка штука...

Одночасно з тим теоретичним шуканням іде посеред ізоляції державних господарств

**) Вирівнання цін імпортованих артикулів з цінами краєвими крім мит також при помочі імпортових такс, які дана держава звертала б у міру експорту до держави — контраґента.

практичне шукання. Весь світ, точніше **кожна держава є тепер тереном господарських експериментів,** хоч може вони не такі смілі, як ті на радянському сході. А що ці експерименти у тій чи іншій мірі загрожують істнуванню одиниць, усі по необхідности слідкують за розвоєм і тенденціями господарського життя. Читач щоденної преси мусить засвоювати собі масу нових понять, чужих слів, що дістали право світового громадянства роєм обсіли тепер передовиці та добру третину газет, тоді, коли раніше зосереджувались на економічній сторінці. Ось: автаркія, реторація, інфляція, дефляція, радефляція, ба навіть такі актуально-штудерні, як „гуверизм"*) і т. п. Ну щож, познайомитись із ними треба. Економічні справи є тепер більше ніж колинебудь центром довкола якого тільки групуються інші речі. Вони найближчі життя.

До речі: з хаосу теоретичних міркувань і проектів та практичних заходів, що межують, а то й просто експерементуванням, усе більше релефно зарисовуються риси нового господарського ладу: **замість свобідних міжнародніх оборотів — автаркія тобто самовистарчальність, — замість вільного господарства внутрі держав господарство вязане, планове.** В які остаточно форми виллється одно і друге та яким змістом наповниться, годі покищо передбачити. Певне є лиш те, що цей зміст буде ширший, ніж той, які досі вязали з поняттям автаркії та планового господарства.

„Не вільна торговля і клявзуля найбільшого упривілеєння, а торговельні договори, митні союзи, преференційні мита, контингенти і т. д. — оце категорії, які ляжуть в основу майбутніх міжнародніх взаємин — ворожить нім. економіст Вернер Зомбарт.**) Та всякі ворожби — небезпечна штука.

Незалежно від основ майбутнього господарського ладу, під напором кризи наклььовується неодна реформа організаційних форм господарського життя. З них заслуговує на нашу увагу тенденція продуцентів скоротити купецьке посередництво через щораз більше поширену на заході організацію власних фабричних і філіяльних крамниць. **Наша кооперативна надбудова, яка є наставлена на посередництво у вимiні товарів,** не зможе залишити цього без уваги. Не лише у політиці цін примушена вона буде згодом увести значні зміни, пристосовуючись до того майже безпосереднього контакту капіталістичного продуцента з консументом, але хто знає, чи ті події, що появляються на фронті боротьби з кризою не змінять у близькій будучности взагалі вигляду нашої кооперативної організації, не примусять її перш усього скорішим темпом розбудовувати власну промисловість.

Та поки світ переживає господарську „Sturm- und Drangperiode", з якої уформитись має згодом новий економічний режім, громадянство по всіх усюдах із одчаєм слідкує за подіями, бачить усе в чорних барвах і жде, що буде ще гірше, що криза готовить усім петлю.

Проти того детермінізму, проти знеохочення мас у західніх краях Европи та особливо в Америці **ведеться завзята кампанія.** І не тільки з нагоди Великодня, але теж добачуючи необхідність боротьби з песимізмом серед нашого громадянства, подаю тут кілька веселих може за соковитих зате влучних антикризових гасел, оголошених в органі американського тресту прядільників. Ось вони:

„Чоловік вічно нарікаючий і плаксивий — це господарська гієна, трусливе, смердюче створіння, що втікає від блеску успіхів".

„Людина, яка нарікає на конюнктуру, робить усе, щоби її погіршити. Людина, яка вірить, перемагає".

„Ніколи не запишеш свого імени на мармурній таблиці переможців, якщо ховатимеш голову в пісок одчаю, а решту тіла виставлятимеш на копняки долі".

„Ми мали добу каміню, залізу, електрични. Чому нам не створити тепер доби оптимізму?"

Тих гасел у формі афоризмів там більше, та тих кілька зразків досить.

Оптимізм дає віру, а віра — це половина перемоги. Справді варто і нам поставити оптимізм на педестал громадянських чеснот.

*) Акція през. Гувера, яка змірює до того, аби консеквентним відворотом від дефляції у царині кредитів, себто улекшенням циркуляції капіталів накрутити наново пружину амер. економічного механізму.

**) „Die Zukunft des Kapitalismus", Berlin 1932.

З життя українського міщанства.

(З діяльности Краєвого Т-ва Укр. Ремісників, Промисловців і Торговців „Зоря" у Львові.)

Коли говоримо про міщанство, то тільки про міщанство зорганізоване, бо воно пропаґує збірну думку, спільну мету і змагання за кращу долю загалу середньої верстви в нашім народі. Давні, історичні, церковні братства, а між ними славне успенське брацтво (тепер ставропігійське) при волоській церкві, яке зберігає великий архів записок про діяльність своїх братчиків майже з трьох соток літ, уже від кількадесяти літ не має між своїми членами ані одного заступника міщанства; перед міщанами в твердині їх славних предків Ставропигії брами зачинені.

Міщани-ремісники полишені власній долі в 70-тих роках творять нестатутовий гурток „Побратим", де обговорюють свої міщанські справи. Другий гурток вписався до чужого Товариства та згодом болюче вражений у своїх почуваннях, покинув це Т-во і під проводом покійного майстра лякерника Льва Качоровського заходився заснувати власне статутове товариство. Мав він діяльну поміч деяких громадян із інтелігенції як пок. архітекта Василя Нагірного, д-ра Костя Левицького та інших. Тоді відроджується українське міщанство через оснування Т-ва Українських Ремісників „Зоря" у Львові, якого перші основні збори відбулися в травні 1884 р. при участи 34 членів і туди в члени вписалися і колишні „побратимці". Тимто львівська „Зоря" це найстарше українське Т-во на наших землях з програмою давнього ставропигійського брацтва, не перериваючи досі праці ані на хвилину. „Зоря" поставила собі за завдання орґанізувати українських ремісників, промисловців і торговців, розбуджуючи в них любов до нашої минувшини, даючи матеріяльну поміч та опіку для ремісничої молоді. Ту саму програму поширила і на інші міста в краю, засновуючи свої філії. У початках істнування „Зорі" гуртувалися як члени самі старші самостійні ремісники, виховуючи молодих челядників; за 10 літ був уже з них показний гурток так, що сьогодні молодь своїм числом перевищає старших. Число членів, які перейшли через львівську „Зорю" досягає кільканадцять тисяч. Ось деякі головніші дати з життя „Зорі": 1895 р. святкує „Зоря" 10-ліття свого істнування, 1900 року посвячує власний прапор, у 1892 р. „Зоря основує першу філію під назвою „Міщанська Бесіда" в Стрию, яка гарно розвивається досі під проводом голови п. Іванкова Івана. Другу філію отворено в Дрогобичі. У цьомуж році заснований фонд будови власного дому „Зорі". У 1896 р. заснували першу ремісничу бурсу. У 1909 р. при 25-літнім ювилею започаткували купно малого дому при вул. Личаківській на власність Т-ва „Зорі". 1903 р. невідомий добродій зложив більшу готівку, як залізний капітал до каси „Народного Дому" у Львові як куратора, з якого відсотки річно 300 корон призначив для членів „Зорі" як початкову поміч для власних варштатів і виділ „Зорі" кілька літ наділяв своїх членів цим даром. У 1912 р. продали малий дім при вул. Личаківській, а купили великий дім в околиці Ринку при вул. Вірменській, де „Зоря" міститься досі.

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 1. ТРАВНЯ 1932.

Я. ЗАСТИРЕЦЬ.

Великодний дарунок.

Гумореска.

Пилип Когут, званий популярно Когутиком, здав недавно семинарійну матуру і мав усі прикмети педагоґа. Навіть запорошені черевики чистив злетенька, обтріпуючи їх хустинкою до носа. А що був доволі високого росту, то при тій функції підносив по черзі обі ноги вгору, щоби не згинатись над міру. Тоді був він чомусь дуже подібний до чаплі. Хтось із „влади" обіцював йому, що по шкільних феріях зроблять його вчителем в недалекім селі. Когут радів, а що на посаді треба ґаздині в хаті, тому заздалегідь заскакував до панни Стефці, доньки лісничого.

Її рідня мешкала у віддаленні чотирьох залізничих станцій. Мати Стефці, балакуча особа, знала всі тайни сусідів на промірі пятнацяти миль і була прихильна майбутньому зятеві Когутикові. Стефця гарна собі, подібна до мавки, мала свої „химери". Наприклад одного разу покинула пана Когутика в альтанці, коли він почав розмову на любовні теми і побігла в ліс за молоденькими лисами, іншим разом завела його над дебру і там казала йому скакати... Та тим вона ставала ще цікавіша для Когутика.

У великодну суботу вибирався він до неї в гості. Купив два фунти „бомбонів" у кооперативі свого рідного села і загорнув їх у рожевий, напарфумований папір. Хвилювала його гадка про пана лісничого, який чомусь не симпатизував з Когутиком. Мабуть тому, що Когутик необережно раз вимовився, що любить гарні кімнати та меблі і що мусить мати бодай дві кімнати в стилю сецесії.

Та тато панни Стефці сказав раз серед одної розмови з п. Когутиком, чи не жартом, що завів би у себе під лісом пасіку, але не має звідки дістати бжіл. Кандидат на зятя саме перед Великоднем нагадав собі побажання лісничого і впав на геніяльну гадку дістати від свого дядька Семена пень пасіки і завезти його лісничому саме перед своїми освідчинами. Коли Когутик їхав на станцію, держав на колінах тонку деревляну пачку з ходорівського цукру, де було сім **рамок з бжолами**, Він знав, що бжіл не вільно везти в особових поїздах, але потішався тим, що пачка добра, рамки прибиті клинцями, а дорога недалека, чотири перестанки. У вагоні сиділи різні пасажири: жиди з родинами, міщани, селяни та зелізники. Пилип поклав „бомбони" на полицю, а свій імпровізований вулик поставив у куток на лавці і прикрив плащем.

Їхав і мріяв. Це був передемак завтрішніх освідчин. Уявляв собі, як Стефця витатиме його з „бомбонами", відтак теща, а головно тесть, коли побачить бжоли. Аж прижмурив очі і не спостеріг, що проїхав уже дві станції. Та нагло счинився у вовзі крик. Це жидівка почала кричати з болю і хватнулася під коліно.

— Мене вкусив вуж! — почала заводити. Усі подорожні позривалися зі своїх місць, а головно жиди. Торговці безрогами своїми великими палицями почали шукати попід лавками за „гадюкою". Та нараз один з них, подібний до товстого вепра, як не хватиться обома руками за лице, як не стане клясти на весь світ, що на нього напали якісь шершені. Повстав переполох. Одні кричали: „Ґвалт, вужі, гадюки", а другі „шершені"! Когутик обліз як випране простирало і глядів безрадно. Згодом почали й інші подорожні кричати, що їх кусають шершені: то під око, то в ніс, то в уха. Когутик прискочив до своєї скриньки і побачив, що в стінці випав сучок і крізь дірку вилітають бжоли. Він шпурнув пачкою під ноги грубезного торговця і хопив за „бомбони" для Стефці. Хтось потягнув за линву небезпеки і поїзд станув.

Когутик думав втікати, тоді один зелізник як не потягне його палицею раз і другий по плечах.

Винуватець зрікся вже й солодких „бомбонів" для солодкої Стефці і пробився крізь юрбу подорожніх та урядовців. Утік він у поблизький ліс і довго в ніч вештався темними стежками, падаючи в болото. Вкінці обмацений і спухлий, ледве добрався до лісничівки. Побачивши такого нещасливого кандидата на мужа, крикнула мама до доньки: „І ти малаб вийти замуж за таку машкару!?" Коли Когутик оповідав тестям і гостям про свої страшні переживання, тоді сказав лісничий: „І добре зробив вам цей свинобийник... Хто вам порадив обдаровувати мене таким дарунком?! Щось у вас не в порядку..."

На сам Великдень вертався Когутик зі спухленим, опухлим носом до рідного села. Його розпізнали залізничники і він довгий час діставав зі суду різні скарги та грошеві кари за перевіз бжіл, за задержаний поїзд, за виполювання та очищення бжіл з залізничого вова, то за лікування і біль зелізників, жидів і жидівок.

—o—

У часі війни 1916 р. великий приятель українських ремісників покійний лікар д-р Петро Сушкевичь який за життя безплатно лікував членів „Зорі“, записав для „Зорі“ значну готівку, та цей капітал обезцінився. 1921 р. понесла „Зоря“ велику втрату через смерть свого 30-кількалітнього провідника й основника покійного архітекта Василя Нагірного.

Перед війною заснувала „Зоря“ кілька філій, які в часі війни вдержали свою діяльність, та по війні їх відновили і доповнили новими, так, що добре зорґанізованих є їх 12. Одначе скрізь відчувається брак доброго приміщення.

Т-во „Зоря“ має завдання поширити свої філії по всіх містах краю. Щоби праця йшла успішніше, утворили в Централі кілька секцій: 1) орґанізаційну, 2) опіки над ремісничою молодю, 3) освітну й забавову, 4) фінансову, 5) музичну, 6) жіночу.

У 1921 р. повстала секція опіки над українською ремісничою молодю, що під проводом старших членів має приміщення у кімнатах Т-ва, де крім розривки, слухає корисних рефератів, учиться співу й музики, руханки та спорту і дістає теплу перекуску. Крім цього „Зоря“ оплачує дириґента музики, хору і вчителів руханки.

Успіхи праці не більші, як засоби Т-ва, що без фондів, полишене власній долі та безкорисній праці. Все досі зроблене виключно завдяки ідейним одиницям членів „Зорі“, що складають жертву і в теперішні такі тяжкі часи. Ремісники здебільша позбавлені зовсім праці. Чи сміє припинитись праця в „Зорі“? Чи можемо тій орґанізованій убогій ремісничій молоді переважно зі села відмовити духової помочі та ложку теплої страви? Хіба до цього ми не допустимо!

Зближається 50-ліття істнування нашої „Зорі“ а з ним півстолітнє свято відродження українського міщанства. Чи в тім часі між свідомим населенням не знайдеться хоч одна прихильна душа, що могла би поставити в центрі міста памятник гідний свого імени?

З таким закликом звертаємося до всіх українських фінансових установ, кооператив та одиниць-громадян

МИКОЛА ГОЛУБЕЦЬ.

ЕКСЛІБРІС.

Збірник Асоціяції Незалежних Українських Мистців. Перший випуск. Вид. „Ізмараґд“. Львів, 1932. Ст. 48. 4°.

Немає більше втертої та витертої фрази як та, що загал українського громадянства не цікавиться книжкою, що збирання бібліотек, не кажучи вже про бібліофільське колекціонерство, для загалу чуже і незрозуміле явище, та що вслід за тим паде культура книжки, так щодо своєї скількости як і якости.

А коли ця фраза обовязувала перед роками, в часі розмірного добробуту й нормальних відносин, то що й казати про сучасний момент, коли в кожного на устах одно універсальне слово „криза“, а книгарні й видавництва, наскільки не животіють з розпродажі ґазет, призадумуються над ліквідацією.

І саме в таку пору зявляється на обрію нашого культурного животіння, щось ще більше незрозуміле аніж купування книжок, щось ще більше несподіване й неждане аніж призбирування бібліотеки — журнал, присвячений українському... екслібрісові, його культурі й інвентаризації. Як це не прикро, але популярна приказка про „квітку при кожусі“, насовується чомусь сама собою. Бо й справді, громадянство, про якого любов до книг можна говорити тільки з гіркою усміхкою на устах, діждалося оце репрезентативного й люксусового орґану, який перед чужинцями очевидно, свідчитиме про „розцвіт“ його бібліофільства, а культуру української книжки, з одного маху, поставить на европейському рівні.

Так, а не інакше стоїть справа з появою першого випуску збірника АНУМ — „Екслібріс“. Обєктивно дивлючись на справу, зродила цей збірник не пекуча, загально зрозуміла *потреба*, але немешне жагуча й творча *амбіція* кількох направду культурних одиниць, які вірили, що поставивши громадянство перед докований факт, втягнуть його в орбіту мистецьких зацікавлень, з якими нерозривно звязана культура книжки й друку сучасної Европи.

„Екслібріс“ — це карточка паперу, на якій означували імя власника книжки, а відтак і його зацікавлення і наліплювали її на відвороті книжкової палітурки. Із скромних первопочинів ужиткового призначення зросла ця невеличка карточка до рівня справжнього мистецького твору, збагачуючи ґрафіку, до якої належить з титулу своєї техніки, чимсь у роді духового портрету. Екслібріс, що не дається подумати без особливого замилування до книги, є тимсамим викладником і документом бібліофільської культури одиниці й загалу.

Одначе бувають випадки, коли так зрозуміла культура екслібрісу входить на бездоріжжя. Знаємо чейже власників великих бібліофільських громадських книгозбірень, які не можуть спромогтись на екслібріс, а знаємо людей з екслібрісами, деколи й кількома, що... не мають книжок. Причиною першого явища буває трудність оформити характер своєї книгозбірні екслібрісною карточкою, спонукою другого буває колекціонерська манія, оправдана тільки у випадках, коли її провідною думкою є мистецька й тематична якість, а не як це буває з почтовими марками, скількість і рідкість збираного матеріялу.

Та буває й так, що ґурт мистців-ентузіястів, намагаючись захопити ширший загал й защепити в ньому культурну потребу, якої він покищо не відчуває, творить низку екслібрісів „напоказ“, й випереджуючи громадянство, ставить його перед доконаний факт. Рахунок доволі простий, а висліди його позитивні під кожним оглядом. З одного боку запліднює він мертвий ґрунт, з другого боку творить назверх ілюзію культурного досягнення, що хоч спадає на громадянство без його заслуг, всеж таки родить серед нього тугу за чимсь гарним і великим, що досі було поза межами його зацікавлення.

Останій випадок трапився власне із збірником, на який оце хочу звернути увагу.

Перед нами прегарно виданий і, як на львівські відносини, по мистецьки оформлений зшиток у 48 картонових сторінок з масою репродукцій у тексті й на окремих вкладках.

Починає зшиток вступна стаття *Павла Ковжуна*, духового батька не тільки самого збірника, але й цілого руху в імя книжкового зриву на галицькому, а краще кажучи, львівському ґрунті. Ковжун, на якого долю випало стати піоніром відродження західньо-української ґрафіки, переконує нас тут зайвий раз, як глибоко уґрунтовані та як річево оправдані бувають ідеї й ідеали його мистецької творчости, яким завдно присвічує ентузіязм, спроможний не тільки його самого вдержати на раз обраному шляху, але й запліднити інших. Спонтанічна творчість і захоплююча своїм ентузіязмом пропаґанда, це два незрівняні елементи індивідуальности Ковжуна, а в парі з тим таємниця його великих досягнень і впливу. Чиж розпоряджаючи такими засобами трудно було Ковжунові у вступній статті збірника „Про книжковий знак“ переконати всіх і все, що шляхотна амбіція кількох одиниць, мусить стати амбіцією загалу українського громадянства, яке претендуючи на назву культурного, повинно особливо тепло приняти екслібріс, що є цінністю сам у собі. Про *„Сучасний український екслібріс“* від його первопочинів (Сосенко, Кульчицька, Кричевський, Нарбут) до інтенсивности поширення в сучасному моменті (Ковжун, Осінчук, Гординський, Бутович, Сахновська) інформує нас чергова статтє *М. Драгана*. Кілька ідей про форму й тематику нового екслібрісу кидає, як усе свіжо й цікаво, *С. Гординський* („За новий екслібріс“) тоді, як *І. Іванець* додає і своє, може й не зайве „Слово про екслібріс“. Для тих, що не люблять абстрактного теоретизування й сухих очеркнень на тему форми, тематики та призначення екслібрісу, призначений начинений парадоксами й каламбурами фейлетон М. Рудницького „Несподіванка екслібрісу“. У момент, коли ідея екслібрісу не опанувала ще якслід „старших“, може здаватися пропаґанда *„Дитячого екслібрісу“* проводжена П. Ковжуном, надто передвчасною, алеж низка екслібрісів для „наших найменших“ переконує нас, що щасливий початок у цьому напрямі, може дати кращі успіхи, ніж серед „дорослих“, в якими разом росла їх нетямущість й байдужість для справ мистецької культури. *„Замітками про екслібріс“* Я. Музикової й поклоном у бік передвчасної могили Б. Януша, першого з українських збирачів і пропаґаторів екслібрісу, закінчується „статтєйна“ частина збірника. Цінним її доповненням є *„Записки“*, *„Рецензії“* та *„Бібліоґрафія“*, де подрібно й систематично зібрано ледви чи не все, що досі зроблено для поширення культури українського екслібрісу.

Ілюстраційний матеріял збірника дібраний з великим смаком і любовю до справи переконає не тільки свого, але в першу чергу освіченого чужинця (для закордону призначений поліґльотичний зміст збірника), що український екслібріс двигнутий силами й ентузіязмом гуртка українських мистців ледви не з повного провінціялізму до справді европейського рівня, має всі дані для дальшого розвою, очевидно, якщо запал творців найде належний відгомін серед наших „вищих 10.000“.

МИКОЛА БУТОВИЧ.

ВИЛУПЛЮЄМОСЬ.

Дуже приємне явище спостерігаємо на наших західних землях. Цікавимось мистецтвом. Майже масово відвідуємо виставки, робимо прилюдні реферати з дискусіями, читаємо рецензії і навіть уже зовсім часто пишемо на мистецькі теми. Не коротенькі статті, а фейлетони довгі на кілька чисел.

З огляду на цінний час читача не можемо докладніше встрявати в дискусію про національне мистецтво, а все-ж, навіть сидячи біля медвежої берлоги, відзиваємось.

Хочу трохи потішити своїх приятелів „модерністів“ вісткою, що вони не самотні. Колись попадало навіть бідолашному „модерністові“ Гете від Франца фон Шпавна. Той гримав нього так: „Von dem Unedlen der Diktion, von der Erbärmlichkeit der Versifikation werde ich in der Folge schweigen; an dem, was der Leser sah, hat er Beweise genug, dass der Herr Verfasser in Beziehung auf den Versbau sich auch nicht mit den mittelmässigen Dichtern der alten Schule messen könne“.

Як відомо паризькі пані були ще строгіші до „модерніста“ Мане, що його вважають тепер основоположником чисто французького напрямку — імпресіонізму. Біdolасі малареві загрожувала смерть під ударами парасольок темпераментних парижанок, тут-же на власній виставі.

Мабуть від того часу вступ на виставу з парасольками гостро заборонено; але писати дозволяється. І пишуть. Пишу і я.

Чули ми гасло „за національне мистецтво“; воно здорове і на часі. Актуальне воно не лише у нас. Дуже жива дискусія йде довкола цього питання тепер і у німців. Шефер та Глязер є проти національного мистецтва, Борхардт за. У цікавій статті з нагоди непорозумінь довкола німецької виставки в Осльо в обороні національного мистецтва стає Вестекер. Він вважає ренесанс — мистецтвом Італії, імпресіонізм — Франції, готику — Німеччини. „Німецькими“ артистами наших часів є для нього Корінт, Слеввогт, перед ними Мунх, Годлер, Ван-Гоґ. ретика мистецтва кляс, бо: „соціольоґія це

Виступає Вестекер і проти Дебліна — теоретика мистецтва кляс, бо: „соціольоґія це естетика четвертого стану, а чиста естетика це соціольоґія мистецтва буржуазії“. Та наріжне є що іншого, „він має іраціональну демонічну середину і матефізичний простір, — з них і повстає все мистецтво“. Далі він каже, що національного мистецтва не можна хотіти, „воно мусить рости. Але можна і треба все розбивати, що затримує ріст національного мистецтва“. На його погляд ріст національного німецького мистецтва затримують: французький імпресіонізм, ідея загальноевропейськости, раціоналізм. Він закликає рятуватись від естецизму, механічности, абстрактности в мистецтві. Рятунок бачить в боротьбі сильних індивідуальностей проти нівеляції з людиною маси. Це так у німців.

У нас же положення інакше і тяжче, бо навіть найбільші прихильники національного елементу визнають потребу маленького запозичення техніки зі Заходу. На наш погляд таке звернення віконця на захід для нас шкідливе і прищеплює до загумінковости та поверховости, до провінціоналізму, до „культури ніжняво стажа“, як висловлюється князь Трубецкой про українську культуру.

Щодо західних наших земель, то, як відомо, наддніпрянці закидають галичанам т. зв.

„культуру твердого ковнірця“, розуміючи під цим зовнішню форму неглибокої цивілізованости. І дійсно, ця „культура“ в Галичині як не „дубом“, то бодай „кущами“ процвітає. Є ковнірці рогаті, що елегантно оперезують потрійне добре голене підборіддя пана меценаса, є і високі як дзвіниця, як посада пана радника, є немилі закручені — власника манишет на мотужочках, є білі як сніг, що морською піною облягають лебедині карки власника конфекційного смокінга, і чотирьокутні червоні руки аматора джезбенду і такі від парфуми з трьохметровим проміром ділання, є ще багато інших і всі вони є символом культурної поверхновости.

Отож вважаємо, що мусимо широко відчинити вікно для західної культури. Думаємо, що колишнє гасло Зерова „Засвоюймо джерела європейської культури, бо мусимо їх знати, щоб не залишитися назавжди провінціялами“ гасло ще вічно актуальне, інакше западіемо в „самопевности, небажанні вчитись, в зарозумілости“. Тому розуміємо позицію АНУМ'а, який хоче впустити трохи свіжого повітря в наш загумінок. Але одночасно не заперечуємо потреби відродження нашого національного мистецтва та щодо небезпеки загальноевропейського сти. Тому полишаючи артистам волю іти за власним артистичним інстинктом та покладаючи надію на сильніші індивідуальности признаємо і потребу корисної праці наших теоретиків мистецтва. Їх завданням є тут, як каже Вестекер, „розбивати те, що затримує ріст національного мистецтва“, та тільки не способом „чаромутія“, пиктоплутства та диктаторського гуляйпільства. Завдання їх, щодо цього, можна прирівняти до завдання квочки, що допомагають курчатам вилуплюватись розбиває дзьобом шкарлупу яйця. Але біда, коли квочка гатить дзьобом як молотом і топче яйця ногами.

Берлін.

Їм кару, передбачену в дотичних постановах закону.

Щодо вини обвинувачених Тильчака і Гаврила Метельського, то погляди в трибуналі були поділені і тому їх справу трибунал переказує на дорогу звичайного поступовання.

Серед справді гробової тиші на салі забрав слово оборонець обв. Голояда пос. др Ст. Баран і покликуючися на постанову арт. 524 кодексу карного поступовання просив предсідника трибуналу справу його клієнта передати ласці президента, подаючи подрібно мотиви, що промовляють за предложенням його клієнта до помилування і предкладаючи рівночасно судові письменне виготовлення цієї просьби. В тім самім дусі промовили дальші оборонці д-р Брикович в імени обв. Голояда і пос. д-р Ладика в імени обв. Олекси Метельського.

Безпосередньо по розправі предсідник Цеглецький зреферував телефонічно хід розправи, вирок і його мотиви та просьби оборонців дотичному референтові в міністерстві справедливости, котрий від себе має зреферувати справу цивільній канцелярії президента держави. До семої години вечер в середу 27. ц. м. відповідь з Варшави ще не наспіла. На випадок, коли президент держави не скористає з прислугуючого йому права помилування, вирок смерти буде виконаний в четвер 28. ц. м. в полудне.

В годині четвертій попол. в середу рідня обвинувачених і оборонці д-р Баран, д-р Ладика і д-р Брикович за дозволом предсідника розправи Цеглецького відвідали у вязниці засуджених і попращалися з ними. Мимо великого трагізму хвилі всі були спокійні.

Після тих відвідин явився у вязниці місцевий сотрудник о. Степан Колянківський, щоби висповідати засуджених і приготовити їх на дорогу, з котрої немає вже повороту.

ВИКОНАННЯ ПРИСУДУ.

Президент Річипосполитої помилував споміж засуджених на кару смерти у звязку з замахом на селянина Затирку в Вікні тільки Олексу Метельського. Присуд на **Якова Пришляка** (з Вікна) і **Павла Голояда** (з Теклівки) затвердив. З уваги на те в четвер в год. 12.30 в полудне присуд виконано. Оба названі селяни згинули на шибениці.

Наглий суд в Тернополі.

ТРИ ВИРОКИ СМЕРТИ У ЗВЯЗКУ З ОУН.

Після промов оборонців пос. д-ра Барана, д-ра Бриковича і пос. д-ра Ладики вівторок вечором відрочено розправу до 11 год. передполуднем в середу 27 квітня ц. р.

По отворенні розправи в середу промовляли два останні оборонці д-р Калин і д-р Олійник, домагаючися передачі справи на дорогу звичайного поступування, почім предсідник розправи Цеглецький запитав обвинувачених, чи мають що сказати на свою оборону. Обв. Олекса Метельський, котрий видав всіх обвинувачених, а на розправі у вівторок 26 ц. м. крім цього додатково без окремого питання предсідника видав ще багато молодих людей з ріжних сіл скалатського повіту як приналежних до тайної терористичної організації ОУН (Організації Українських Націоналістів), просив про ласку, бо до замаху намовили його обвинувачені Голояд і Пришляк і дали йому револьвер та приказали під загрозою смерти убити Василя Затирку як поліційного конфідента. Вони також втягнули його до терористичної організації гуртка ОУН у Вікні і давали летючки цієї організації до розліплювання у Вікні і в околиці. За ласку і помилування просили теж всі інші обвинувачені крім одного Голояда, а обв. Гаврило Метельський просив помилування навіть серед плачу. Взагалі обвинувачені робили враження радше пастухів від гусей, за деяким виїмком обв. Пришляка, а не якихсь революціонерів. Гідно від початку до кінця держався тільки одинокий обвинувачений Голояд, котрого оборонець пос. д-р Баран приготував заздалегідь на смертний присуд і котрий інших співобвинувачених зовсім не засипував, противно як робили це всі інші обвинувачені, що у слідстві і на розправі видавали один другого. Він одинокий з цілої компанії є інтелігентним чоловіком, сином заможних інтелігентних селян з Теклівки, пов. Скалат, котрого двох молодших братів, Мирослав і Володимир, сидять у слідчій тюрмі в Тернополі під замітом приналежности до ОУН так, що всі сини старого Гринька Голояда є тепер у вязниці.

В год. 12 в пол. трибунал (предсідник Цеглецький і вотанти Островський та барон Зигмунт Гостковський) удався на нараду. В тім самім часі віцепрокуратор д-р Врубель зарядив особисту ревізію всіх обвинувачених. Кожного з них тюремні ключники по черзі відводили до окремої кімнати і там переводили особистий трус. В якій цілі, невідомо.

В год. пів до першої в полудне вернув трибунал до салі розправ. Предсідник розправи віцепрез. окр. суду Цеглецький відчитав слідуючий

ПРИСУД.

1) Обв. **Олексу Метельського**, літ 21, греко-катол. віроісповідання, української народности, швеця у Вікні, нежонатого, визнається винним, що дня 31 березня ц. р. около 10 год. вечер намагався убити Василя Затирку двома стрілами в голову з револьверу системи наган і тяжко його поранив, вибиваючи одною кулею праве око і розбиваючи ніс, а другою перебиваючи наскрізь вухо, а то за намовою обвинувачених Пришляка і Голояда, що дали йому револьвер і приказали убити Затирку, чим допустився злочину намаганого замовленого убивства з § 8. § 134 і § 135, уступ 3, карного закону, за що по думці § 138 зак. кар. і арт. 32, § 1 розпорядку президента про наглі суди **засуджується його на кару смерти через повішення.**

2) Обвинувачених **Якова Пришляка**, літ 35, греко-кат. віроісповідання, української народности, жонатого, батька троїх дітей, рільника у Вікні і **Павла Голояда**, літ 26, греко-кат. віроісповідання, української народности, нежонатого, уродженого в Пізнанці Гнилій, рільника в Теклівці, признається винними, що через намову і пораду умисно викликали вчинок під 1) описаний, чим допустилися злочину співвини з § 5 зак. кар. і § 134 та § 135, уст. 3, зак. кар. по думці § 8 кар. зак. намаганого, за що по думці § 138 зак. кар. і арт. 32, § 1 про наглі суди **засуджується обох на кару смерти через повішення.**

3) Справу обвинувачених **Йосифа Тильчака**, літ 21, греко-кат. віроісп., укр. народности, нежонатого, зарібника у Вікні і **Гаврила Метельського, літ 40**, греко-кат. віроісп., укр. народности, жонотого, батька одної дитини, рільника у Вікні, обвинувачених у злочині співвини у намаганому морді, як вище під 1), **передається на дорогу звичайного поступовання** по думці арт. 24, § 2 розпорядку Президента про наглі суди, а то тільки з причини неоднозгідности суддів в усталенні вини тих обвинувачених.

На салі розправ багато поліції, між ними всі поліційні достойники. Є і рідня обвинувачених. В салі тихо, відчувається подих ангела смерти. Проголошення смертного присуду приняли засуджені і їх рідня зовсім спокійно.

З черги засіли судді на свої місця і предсідник подав обширні мотиви вироку. Суд приняв за доказане, що з кінцем мин. року з ініціятиви обв. Голояда при допомозі обв. Пришляка основано у Вікні гурток української терористичної організації під фірмою ОУН, котрої провідником став обв. Пришляк, а до котрої належали обв. Олекса Метельський, обв. Тильчак і Олекса Фік син Феля, котрі 15 січня ц. р. зложили присягу в хаті обв. Пришляка в руки незнаного осібняка (ним мав би бути обв. Голояд) на револьвер в той спосіб, що положивши два пальці лівої руки на люфу револьверу і піднявши вгору два пальці правої руки, повторяли слова присяги, що під загрозою смерти не зрадять своєї організації, до котрої пристали і що виконають кожний наказ цієї організації.

Суд приняв дальше за доказане, що провідником гуртка був обв. Пришляк, а верховним комендантом і лучником з „горою“ ОУН був обв. Голояд, котрий в два чи три тижні по присязі передав в Скалаті обв. Пришлякові два револьвери з приказом убити Василя Затирку тому, що після його відомостей він — Затирка — має бути конфідентом поліції. Обв. Голояд два чи три рази стрічався в Скалаті з обв. Олексою Метельським, котрий був посередником чи лучником між ним і обв. Пришляком і котрому обв. Голояд дав приказ убити Затирку і приналюював на виконання цієї „роботи“. Обв. Пришляк як провідник гуртка ОУН у Вікні від себе видав рішучий приказ обв. Олексі Метельському і обв. Тильчакові убити Затирку, дав їм револьвери, навчив їх з ними обходитися та через обв. Гаврила Метельського ріжнов зі свого боку приналюював їх виконати замах на Затирку. Завдяки тому приказові обв. Олекса Метельський виконав дня 31. березня ц. р. замах, про який і сказано вище.

В мотивах вироку сказано також, що обв. Пришляк з кінцем мин. року і з початком біжучого року припоручив обв. Олексі Метельському і обв. Тильчакові розкинути по Вікні і околиці летючки ОУН, взиваючі до національної революції проти Польщі, а летючки ці одержав від обв. Голояда. (В дійсности були це летючки, про котрі свого часу була передовиця посла д-ра Ст. Барана в „Ділі“ а які своїм змістом звертаєлися проти Українського Допомогового Комітету для безробітних і проти УНДО).

Суд не приняв того, що обв. Олекса Метельський стояв під невідпорним примусом себто, що не ділав під загрозою смерти з боку обв. Пришляка або обв. Голояда, а натомість приняв, що свій вчинок виконав по зрілій розвазі як член терористичної організації, яка була під приказом обв. Пришляка і обв. Голояда.

Вину всіх трьох перших обвинувачених на думку суду, вповні доказано і тому вимірено

Бернард Надель

В ЖЕНЕВІ НІЧОГО НЕ ВРАДИЛИ.

Англійський премієр Мекдональд висловив на пресовій конференції в Женеві своє розчарування висліями розмов, які мав в останніх днях зі Стімсоном, Тардіє, Брінінгом і Грандієм. Такої самої думки була британська делегація, а так само американська, що найбільше інтересується морським розоброєнням та дальшою долею льондонського трактату. Нема виглядів на приступлення Франції й Італії до тієї умови й на думку британської делегації Велика Британія, Злучені Держави і Японія не зможуть вдержати теперішнього стану морських зброєнь, устійненого в цьому трактаті. Мекдональд зажурився тепер вісткою про недугу Тардіє, яка не позволяє йому виїхати з Женеви. А він сподівався, що розмова з Тардіє уможливить порозуміння. Щодо льозанської конференції то на думку Вел. Британії конче треба розвязати великі господарські й фінансові проблеми. Дальше відкладати рішення не можна, як так дальше піде, то з кінцем цього року припиниться всяка торговельна виміна між державами. Стімсон відїдить в пятницю до Америки, а також Брінінг виїздить тогож дня із Женеви.

——о——

ОСТАТОЧНЕ ПЕРЕМИРЯ ПІД ШАНГАЄМ.

У вівторок удалось остаточно заключити перемиря під Шангаєм. Наслідком нової умови припинено всяку ворожу акцію. Китайські війська не будуть дальше посуватися, а японці відступлять аж до міжнародніх дільниць. До припильнування відвороту буде встановлена мішана комісія.

ГОЛОСИ НІМЕЦЬКОЇ ПРЕСИ.

БЕРЛІН, 28. IV. ПАТ. Німецька преса в широких коментарах із Женеви атакує премієра Тардіє, що не приїхав на конференцію представників 5 держав. Правиції часописи закидують йому саботаж конференції, підкреслюючи, що його нагла недиспозиція це недуга дипломатична. Критикують теж тактику Бріана, що уникав пленарних засідань, заначуючи, що закулісові переговори не доведуть до успішних вислідів.

ПЛЯН ДРУГОЇ ПЯТИЛІТКИ.

МОСКВА, 28. IV. ПАТ. В Ґосплянї відкрили під проводом заступника голови Ґоспляну Мешаука всесоюзну конференцію, що має виладити проєкт другого 5-літного пляну в поодиноких районах.

МОСКВА, 28. IV. ПАТ. На конґресі професійних союзів у Москві виголосив велику промову народній комісар великого промислу Пятаков. Промовець говорив фахово, характеризуючи теперішній стан радянського промислу і програму уряду СРСР на найближчу будуччину. Пятаков положив особливший натиск на обниження коштів продукції та побільшення видайности праці.

ПРОТИ БІЛЬШОВИЦЬКИХ ЗЛОЧИНІВ.

Протест Ліґи прав людини.

Ліґа прав людини й громадянина в Парижі оголосила такий комунікат:

Міжнародня федерація Ліґи оборони прав людини виступає з енерґійним протестом проти поведення радянської влади, що розстрілює без милосердя на границях румунській, польській, перській та китайській мужчин, жінок, старців і дітей, що тікають від мук, на які виставлені громадяни радянської держави. Ліґа оборони прав людини осуджує перед цілим світом ті злочини й уважає своїм обовязком подати ті факти до відома світової опінії. Ліґа домагається енерґійних розпорядків задля припинення тих убивств, що ранять совість цивілізованого людства.

ГРІЗНІ ЗАВОРУШЕННЯ В ЕСПАНІЇ.

Минулого вівтірка прийшло в ріжних містах Еспанії до грізних заворушень. В Малязі комуністи заатакували ратуш і ограбили багато склепів. У Валенції, Більбао і Бурґос були сутички демонстрантів з білою ґвардією. В Кармоні юрба хотіла спалити монастир. В провінції Орензе демонстранти обкидали камінням цивільну ґвардію, яка вжила пальної зброї, вбиваючи дві особи.

БРИТІЙСЬКА ОСТОРОГА ДЛЯ ФРАНЦІЇ Й ІТАЛІЇ.

ЛЬОНДОН, 28. IV. ПАТ. Льондонська преса повідомляє про осторогу, яку висловив вчора в Женеві під адресою Франції й Італії високий британський авторитет. Він заявив, що оскільки Франція й Італія не прилучаться до постанов льондонського морського трактату про розброєння на морі, то британська фльота не обмежиться до теперішнього свого стану. Якщо Франція й Італія до 1935 р. не підпишуть льондонського трактату, Вел. Британія скористає з клявзулі, яка дає їй право переступити рами трактату. Той сам авторитет висказався проти ідеї відложення репараційної справи в Льозанні та запевів, що британська делеґація налягатиме в Льозанні на дефінітивне поладнання цієї проблеми. Він висловив теж розчарування з приводу факту, що розмови великого міжародного значіння відкладається з дня на день. Здогадуються, що тим британським авторитетом є сам премієр Мекдональд, який не може укрити свого невдоволення з причини непрявсутности Тардіє з Женеві.

АМЕРИКА НЕ МІШАЄТЬСЯ ДО ЕВРОПЕЙСЬКИХ СПРАВ.

ПАРИЖ, 28. IV. ПАТ. Париська преса повідомляє, що останній побут Стімсона в Женеві ствердив світ у переконанні, що Злучені Держави повинні дальше здержатися від всякої інґеренції щодо европейських справ аж до часу, коли заінтересовані держави порозуміються між собою.

САНАЦІЯ КРІҐЕРІВСЬКОГО КОНЦЕРНУ.

Голова комісії експертів для розсліду справи Кріґера, проф. Фейр заявив представникам преси, що останні операції Кріґера полягали на стяганні зі Скандинавського Банку акцій копальні золота Болідей на суму 40 міліонів шведських корон за які Кріґер дав Скандинавському Банкові німецькі банкові обліґації номінальної вартости 50 міл. долярів. Ті обліґації він вибрав з т-ва Інтернаціональ Меч Корпорейшен, якому обіцяв заступити їх скарбовими бонами. Кріґер не додержав своєї обіцянки і тим способом Інтер. Меч Корп. найшлася без покриття. Акції копальні золота Болідей послужили Кріґерові за підставу до кинення на ринок нових обліґацій. Кріґер продав їх за 70 міліонів шведських корон і досі не знати, що сталося з доходами з тієї трансакції.

Спілка Кріґер і Толь, якої мораторія кінчиться 1. травня, просила прольонґувати її до 15. травня, коли буде оголошений закон про передання адміністрації урядової ліквідації концерну Кріґер і Толь. До того часу делеґат уряду буде синдиком, що контролює всі видатки. Сик чи так до упадку концерну не прийшло, завдяки спеціяльній мораторії

НЕСПОКІЙ В МАНДЖУРІЇ.

МОСКВА, 28. IV. ПАТ. Ситуація на східно-китайській залізниці знову загострилась. Китайці заняли стацію Сав-ча-ге на півдні. Рух на південних і східних відногах залізниці припинився. Японські літаки бомбардують китайських партизанів. Залізничий і дротяний звязок між Харбіном і східною відногою східно-китайської залізниці, отже й з Владивостоком перерваний. Японська преса повідомляє, що партизани задержали біля Сав-га-че міжнародній потяг і вхопили 19 пасажирів японців. Залізнича сторожа викрила спробу динамітового замаху на міст біля стації Муланціян на східній відногі. Арештували двох підозрілих китайців.

—o—

НОВА ВІЙНА В МАНДЖУРІЇ.

З Далекого Сходу повідомляють, що японські війська в Манджурії розпочали дуже поважну воєнну акцію, якої від грудня м. р. не робили проти китайців. Ґен. Гіросе кинув до бою 3 бриґади проти китайських партизанських відділів, яких число доходить до 20.000 людей. В околицях на схід від східно-китайської залізниці та в районі долішного Сунґарі японці посуваються вперед. Японська офензива загрожує окруженням повстанчих військ. Ґен. Мурай посувається на північ від Імі-ем-по в напрямі Фан-Чен, де задумує сполучитися з бриґадою ґен. Йода, що маширує на схід.

КИТАЙСЬКИЙ ДЕЛЕҐАТ ПРОПАВ.

МОСКВА, 28. IV. ПАТ. На основі радянських повідомлень з Мукдену, манджурська влада арештувала китайських урядовців, що товаришили китайському делеґатові Велінґтонові Коо, під замітом наміру викликати заворушення. Китайська влада в Нанкіні не дістала від Велінґтона Коо ані одної депеші від того часу, коли він перейшов границю. Делеґація корейців, що мешкають в Манджурії, зложила комісії Союзу Народів петицію, в якій представили страшні відносини в Манджурії

—o—

ПЕРШОТРАВНЕВА ВІДОЗВА.

БЕРЛІН, 28. IV. ПАТ. Соціял-демократична преса оголосила першотравневу відозву, в якій звертається до робітників із закликом до боротьби з фашизмом. Цьогорічне 1-травневе свято робітнича кляса буде обходити під гаслом: демонструємо за миром, фашизм це війна

—o—

По широкому світі.

Бельґійський парлямент приняв закон про частинну алькогольну прогібіцію.

З приводу виборів до французького парляменту зголошено 3.1617 кандидатур на 615 мандатів.

У Злучених Державах північної Америки начисляють урядово вісім міліонів безробітних.

Розправа проти Ґорґонової.

(Четвертий день розправи).

Що кажуть наймички Заремби.

Сьогоднішня розправа почалася переслуханням Брон. **Бекерівни,** що служила в Заремби від 27. квітня. Від Люсі довідалася, що Ґорґонова ні мати ні мачуха, не дає їм їсти а прозивається їй: „Ти осоружна, смердюча малпо, щоби тебе шляк трафив!“ Сварки були часто. Коли Заремба своїй урядничці казав працювати в його бюрі, тому що деінде не було місця, Ґ. сказала за це Зарембі „Ти малпо!“ Зар. вдарив її в лице. Після тієї пригоди діти виїхали до Риманова. Заремба сказав свідкові, щоби листи, які приходять до Ґорґонової, давала йому. Доручила йому один лист із Катовиць. Раз відвідав Ґ. якийсь пан. Вона його приймала горівкою та тісточками. Св. чула, як Ґ. грозила Люсі: „Я вбю цю осуружну малпу, вона мені нищить життя“, іншим разом: „Я вас усіх вистріляю“. І свідкові грозила, що вбе її за її недискретність. Діти кривдила, тому свідок щадила на кухні, щоби їм купувати панчохи. Раз св. їхала з Ґ. трамваєм і чула, як вона запрошувала до себе якогось бльондина, щоби приїхав до неї до Брухович. Стверджує, що між сорочками Ґ-вої не було селединової.

Ґ. закидає Бекерівній, що все, що вона зізнала, то брехня, а навіть до суду прийшла в її панчохах.

Опісля зізнавала Ольга **Єзерська,** що служила два місяці в Бруховичах. Каже, що для неї Ґ. була добра. Коли З. загнівався на Ґ., не було його два тижні в Бруховичах. Люсі кляла Ґ. „Щоби тебе шляк трафив!“, а бюралістці грозила, що обілле їй лице сільним квасом. Люсі кляла: „Хай тебе нагла кров залле!“ (Ґорґонова сміється.) **Предс.:** Чи свідок має ще що сказати? **Св.:** Ще в справі тієї селединової сорочки, яку я прала, а якої тут нема. **Обв.:** Дивуюся, що той свідок не говорить правди, дивно мені, бо я була для неї добра.

„Боже, що я зробила!“

Св. Марс. **Тобіяш,** також наймичка, що служила в Заремби три місяці, каже, що чула нераз сварки Ґорґонової з Люсею, як Заремба сидів в арешті (у звязку з будівельною катастрофою). Жалілася, що боїться, що Ґ. отруїть її та просила свідка, щоб уважав, аби Ґ. не всипала до кави чи чаю отруї. Як счинився крик, що Люсю вбито, Ґ. спочатку не було, за хвилину прийшла та сказала: „Бідна Люся, ти щось комусь зробила, що тебе вбив“. Коли всі дивувалися, хто то міг убити, Ґ. сказала: „То мусіли зробити комуністи (які довели до будівельної катастрофи) або огородник (Камінський). Коли вже була поліція, хтось сказав, що нема інших слідів, крім тих на снігу, що ведуть до басейну. Св. була тоді в кімнаті Заремби. Двері до кімнати Ґорґонової були відчинені й Ґ. мусіла чути розмову поліції. Вона розплакалася та сказала до себе: „Боже, Боже, що я зробила!“ На це свідок може присягнути. Ґорґонова рішучо не сказала: „Боже, Боже, що тут робити?“, лише повищі слова. Заслонила собі лице руками та серед плачу говорила ті слова.

Ґорґонова: Пане президенте, я говорила „Боже, що тут робити!“ себто, що мені робити, чи їхати до Львова полагодити конечні справи в звязку з похороном і т. д.

Предс.: То дивне, що ви так заздалегідь, зараз після убивства думали про похорон. Таж можна було пізніше. Щойно зачалося все.

Дальше зізнавав Бл. **Мазурчак,** селянин із Рясни Польської, який каже, що був біля басейну. Там Пашковський найшов свічку.

Зізнання Влад. Белецького.

Св. арт.-маляр, знає Зарембу від 25 літ. Він бачив, що відносини між Ґорґоновою і Зарембою псуються, тому намовляв її, щоби розійшлася зі Зарембою. Вона жадала 10 тис. долярів, потім сказала, що згодиться і на тисячку. Пізніше не хотіла згодитися відійти, казала, що радше вбе Зарембу, діти та себе. Точно тих слів не пригадує собі. Коли Люся сказала, що вілля в Бруховичах буде її, Ґ. відгрожувалася, що всіх повбиває. Свідок сказав їй на те, що про таке треба би повідомити поліцію. Люся говорила свідкові, що боїться погроз Ґорґонової.

Сензаційні зізнання свідка, що обвинувачує огородника.

Св. Петро **Кишакевич,** будівельний майстер. В нього була маленька Рома, як Заремба сидів у вязниці. Він каже, що бачив рану на руці Ґ—вої. Вона йому сказала, що скалічилася склянкою. **Ґорґонова:** Чи можете присягнути на це? **Св.:** Досі я зізнавав без присяги, та на це можу присягнути. Свідка заприсягли і він і тепер піддержує своє зізнання. **Ґорґонова:** Я з п. Кишакевичом розмовляла коротко. **Св.:** Ви сиділи зі мною довго в кухні. **Ґ.:** Неправда.

Опісля зізнавав св. Каз. **Матуля,** промисловець із Рясни Польської. Він сам зголосився на свідка підчас прокураторського слідства. Він твердить, що собака „Люкс“ був лагідний, приймав навіть їжу з чужих рук. Св. має свою хату яких 50 кроків за віллею Заремби. Не бачив, щоби Ґ. погано відносилася до Люсі. З вікна бачив, як Ґорґонова та Люся нераз сиділи в вікні вижидаючи батька. Листар сказав свідкові, що мабуть Ґ. вбила Люсю. Свідок не вірив у це й нині не вірить. **Предс.** пригадує св., що собака гавкав на свідка при льокальній візії. **Оборонець:** Чи то правда, що огородник говорив вам, що Ґ. треба було повісити в Бруховичах? **Св.:** Так, Камінський говорив мені те. На це я відповів: Насамперед перед трупом треба було спитатися, чому ти (себто Камінський) зробив це? Огородник переляканий подався взад і десять хвилин мовчав. Вкінці на питання оборонця каже св., що Камінський хоч жонатий, мав із якоюсь дівчиною дитину. Камінський не хотів платити аліментів.

ОПЕЧАТАННЯ ЛУЦЬКОЇ ПОВІТ. „ПРОСВІТИ“.

Дня 27 квітня в 1 год. пополудні до домівки луцької повітової „Просвіти“ прибув референт безпеки луцького староства, вручив головi „Просвіти“ п. В. Островському постанову староства про припинення „Просвіти“ з усіма сільськими філіями (біля 140) й наклав печатки на шафи з книжками й актами та на двері помешкання. Староство ввійшло до воєвідського уряду з внеском про розвязання „Просвіти“. „Просвіті“ прислугує 14-денний речинець для рекурсу до воєвідства. Припинення „Просвіти“ впало на українське громадянство, як грім із ясного неба.

Софія Борщакова.

Париж, 18. квітня 1932.

17-го квітня померла у 41 р. життя в Парижі дружина відомого нашого історика Ілька Борщака. З її особі втратив не тільки дослідник наших минулих звязків із Францією неоціненну співробітницю, але й усі ми, що оцінюємо вагу тих звязків і нині, визначну культурну силу.

Покійна була шведського походження із баронів фон-дер-Лявніц, основників тевтонського ордену, її дід був генерал-губернатором лівобережної України. Сама вона виховалась на Полтавщині до 17 р. життя, як донька багатого землевласника. Мати її була зі старого українського роду гетьмана Апостола. Дома дістала вона солідну вищу освіту та володіла прегарно французькою, німецькою та англійською мовою. У Петербурзі скінчила т. зв. „Бестужевські Вищі Жіночі Курси" і була одночасно „фрейліною" на царськім дворі. Мабуть був це єдиний випадок в історії старої Росії, коли студентка займала одночасно таке становище. Її поява в українському національному костюмі на балі в „Зимовій Палаті" у 1913 р. з нагоди 300-ліття династії Романових найшла навіть відгук у пресі, що „мазепинський дух" проник уже до дворських кол.

Вперше вийшла покійна замуж за гвардійського старшину та хутко з ним розійшлася. Страхіття війни та революції, підчас яких втратила вона брата, сестру та батьків, загнали її на чужину. У 1923 р. вийшла вона замуж за І. Борщака і від тоді почалась її жива наукова та товариська діяльність у Парижі. „Життєпис Мазепи" і „Пилип Орлик" присвячені їй не із звичайного сентименту, а як справжній співробітниці. Крім праці в бібліотеках і архівах, вона брала живу участь на вечорах і відчитах, де збирались знавці Східної Европи. Спільно із Р. Мартелем вона переклала Шевченкового „І. Гуса", що вийшов у „Монд Сляв" і підготовила франц.-український словник, який має видати Всеукраїнська Академія Наук.

Доказом признання для її таланту та праці була участь у її похороні дня 20. квітня визначних чужинців, професорів, письменників і журналістів, що знали її особисто.

НОВИНКИ

— **ВЕСЕЛИХ СВЯТ з нагоди Великодня бажаємо всім нашим співробітникам, дописувачам, передплатникам, читачам і прихильникам.**

— **Додаток до святочного числа „Діла".** Разом зі святочним числом висилаємо всім нашим передплатникам безплатно святочне (9-е) число сатиричного журналу „Зиз".

— **На карти „Рідної Школи", що звільняють від алькогольних напоїв з нагоди Воскресення Христового** зложили в зол. отсі Вп. Громадяни (ки): зі Львова: по 20: радн. Ілля Кокорудз і Іван Тиктор; по 5: Дмитро Великанович, Володимир Кузьмович, д-р Іван Раковський, д-р Мирон Коновалець, Микола Ластовецький і Лев Чубатий; по 3: Володимир Онуфрик і Іван Герасимович; по 2: Тараньковa Софія, Юра Шкрумеляк, Володимир Целевич, — Іванна Гериновин — Залещани і Леонія Ванджурова — Радом; Пубицький Ізидор від українців з Познаня 21.40. Хто дальший?

— **„Екслібріс".** У статті М. Голубця під повищим заголовком в нинішньому ч. „Діла" зайшли друкарські помилки, які оце справляємо: 13. і 14. рядок здолу І. шпальти замість „бібліофільських громадських книгозбірень" має бути „по бібліофільськи громаджених книгозбірень"; в 9. рядку здолу II. шпальти замість „книжкового зриву" має бути „книжкового знаку".

— **Ще одна українка фільмовою артисткою.** У відомім французькім фільмовім тижневику „Pour vous" (Для вас) у числі з 14. квітня находимо таку інформацію: Ролю Грушенки в новій англійській версії „Братів Карамазових" гратиме знаменита артистка Анна Стен, яку недавно заанґажували до Америки. „Вона вродилась над Чорним Морем, у... Києві, а в її молодість не завсіди світило сонце". Імя Анна Стен, очевидачки, вигадане; яке дійсне? Невідомо. До речі слід згадати, що Анну Стен бачили ми вже у фільмі „Карамазових" у Львові, саме цього місяця.

— **Новий директор державної гімназії з українською мовою навчання в Перемишлі.** Довідуємося, що Міністерство Освіти призначило в дорозі конкурсу директором гімназії з українською мовою навчання в Перемишлі з днем 1. квітня ц. р. **п. Степана Шаха,** проф. державної академічної гімназії (головне заведення) у Львові. Цього тижня новий директор обняв уже урядовання.

— **До відома радіоаматорам.** Пригадуємо, що львівське радіо передасть у пятницю 29. ц. м. страстні псальми, які відспіває в Успенській (волоській) церкві у Львові мішаний хор під управою проф. Прокоповича від год. 6—7. вечором та воскресну Службу Божу, яку відправить епископ Будка в сослуженні духовенства в неділю 1. травня від год. 9.50 ранком. — В неділю 1. травня ц. р. (на Великдень) відограє п. Галя Левицька, відома пяністка, у львівському радіо від год. 6.16 веч. два твори: В. Барвінського циклевий твір у трьох частях „Любов" і Левка Ревуцького „Прелюдії".

— **Арештування в Тернополі.** Тернопільська поліція, одержавши інформації, що місцеві комуністи приготовляють летючки на 1. травня, перевела 30 ревізій, в часі яких — як повідомляє ПАТ — заквестіонувала ріжні матеріяли й ручну друкарню. Арештованих передано судові.

— **Весняний сезон у Черчі.** Як довідуємось, приготування до весняного сезону в Черчі, який починається 20-го травня, у повному ході. З огляду на загальну кризу, дирекція живця знизила ціни купелів та постаралася про знижку цін утримання у пансіонах. Закладовий ресторан „Палатка" і пансіон „Роксоляна", у піднаймі спілки: М. Кулинич і Т. Витвицький, будуть ведені зразково. Знаменита кухня мясна і дієтична під лікарським наглядом, метка прислуга і повна вигода для гостей. Інформації: Управа Мінерального Живця — Черче, п. Рогатин. Для львовян з чемности: п. Р. Пашківський, вул. Підвалля 7/III. тел. 57-79, між год. 10—1.

— **Проти тайних горалень.** В селі Вербівчику пов. Броди органи скарбової контролі перевели з поліцією ревізії, глядаючи за апаратами до самогонки. Коли у одного господаря найшли такий апарат, зібралося перед його хатою кількадесять людей, що заатакували поліцію камінням. Поліція — як повідомляє ПАТ — дала для постраху кілька стрілів на пострах у повітря, наслідком чого люди розбіглися. Арештовано 10 осіб.

— **Шевченко по польськи.** Накладом Держвидату в Харкові вийшов збірник поезій Шевченка в польській мові (переклади Сирокомлі, Совінського, Твердохліба й ін.). Переклад редагував пок. В. Гнатюк і Ізотов (?).

— **Епільоґ демонстраційного страйку.** В Кракові відбулася судова розправа проти 40 осіб, обвинувачених у злочині публичного насильства у звязку з демонстраційним страйком 16. березня ц. р. 21 обвинувачених засуджено на кару від 7 днів до 1 року вязниці, при чому 5 обвинуваченим кару відложено.

— **Редукції у варшавському маґістраті.** Президент м. Варшави повідомив усіх начальників маґістратських виділів і директорів міських підприємств у справі персональної редукції в міській службі. Він ствердив у своєму обіжнику, що господарська кріза, яку переживає Варшава з цілим краєм, приневолює міську владу приноровити видатки громади до зменшених доходів. Наслідком того маґістрат мусить зменшити міські агенди та перевести персональну редукцію і то з днем 1. травня ц. р. Професійні союзи міських службовців відбули спільну нараду й запротестували проти заповіджених редукцій.

— **Сім і пів міліона зол. для безробітних.** Головна управа фонду безробіття у Варшаві встановила буджетовий прелімінар на травень ц. р. Цей прелімінар передбачує між іншим суму 7,560.500 зол. на підмоги для безробітних робітників.

— **Більшовицька біда.** Тому, що запас заграничних валют у радянській державній касі вичерпався, радянський уряд рішив відкликати із заграниці студентів, що вчаться на державний кошт у заграничних вищих школах. Значна частина студентів, що дістали зазив вертати, відповіла відмовно, зрікаючися всяких підмог, щоби тільки могли остатись за границею.

— **Нагла смерть наслідника Чеховського.** В мешканні при вул. Пелчинській у Львові помер нагло Тадей Симчук, аспірант поліції, керовник бриґади протидержавних проступків. Симчук прибув недавно до Львова зі Станиславова і після вбивства ком. Чеховського обняв його становище. Умер на удар серця, бо нарікав перед тим на серцеві недомагання. Мав 31 років.

— **Кілько людей живе в містах Польщі?** На основі обчислень, опертих на останній конскрипції у всіх 636 містах Польщі живе 8,679.979 осіб. Значить, тільки четверта часть населення Польщі міщани, зате три четвертини селяни.

— **Фальшиві доляри.** У Відні й Будапешті появились фальшиві 100-долярові банкноти. Фальшівники пустили такі банкноти між іншим лікарам, у яких лічилися. Поліція думає, що банкноти сфальшувала міжнародна шайка під проводом якогось Бенета. Здогадуються, що фальшиві банкноти фабриковані на велику скалю в Радянщині.

— **Чотири злодії в скринях.** На залізничий магазин на головному двірці у Варшаві зорганізовано напад по американськи. Перед кількома днями привезли до маґазину дві великі скрині. В ночі, коли магазин був замкнений, вийшло з тих скринь чотирох злодіїв, що спакували що цінніші товари і хотіли вийти. Підозрілий стукіт у магазині почула залізнича сторожа й пробувала злодіїв зловити, однак вони стероризували сторожів револьверами і втікли.

— **Бійка селян з жандармами.** В сторонах Піскопеї й Берату в Альбанії прийшло до кривавих сутичок між жандармерією та населенням, причому вжито машинових крісів. В часі боїв упало багато селян трупом і 12 жандармів вийшло з ранами.

— **Боялися кінця світа.** В місті Асунціон, столиці Параґваю вибухла 26. ц. м. паніка. Люди побачили, що небо наразі почервоніло якось дивно, і по місті розійшлася поголоска про конець світа. Тисячі осіб побігло до церков і заповнили їх битком. Священикам з трудом удалось їх успокоїти. Причиною явища були мабуть вибухи вульканів.

— **Найбільша церква на світі.** У місті Ліверпулі в Англії буде незабаром викінчена найбільша церква на світі, збудована заходом англійських католиків. Церква буде займати простір 70.000 кв. м., отже більший ніж базиліка св. Петра в Римі. Найбільшою досі катедрою (не базилікою) на світі була катедра в Севіллі, що займає простір 42.000 кв. м. Найдовшою катедрою в Анґлії була досі катедра у Вінчестері, що має довжину 187 метрів. Катедра в Ліверпулі буде мати 246 м. довжини і міститиме в собі 46 вівтарів, не числячи каплиць під землею, вибитих у скалі. Головний вівтар буде находитися в перспективі головної нави, присвячений Спасителеві.

— **Чим захоплюються парижани?** Одною зі спеціяльностей Парижа є рухомі буди з усякими дивами. Рік-річно у квітні ціла одна дільниця міста повна таких рухомих „театрів". Раньше почесне місце у тих видовищах займали т. зв. механічні розваги: гойданки, автомобілі, що разураз на себе наїзжали, штучна їзда по морських хвилях і т. д. Тепер головну ролю грають там „люди-феномени" і „чуда природи". За кілька су можна побачити чоловіка-скелет, жінку без голови, дівчину з Марса, товсту нормандку вагою 460 кільо (тут-же важуть її!), пятиноге теля, „живу, здорову, з офіціяльним свідоцтвом жінку-рибу" й осла, що всилі тягнути величанські тягарі... Тисячі публики провалюються крізь такі буди, захоплюються і дискутують на тему: котре диво цікавіше.

— **Успіх граматики.** Французька Академія видала офіціяльну свою граматику. За один день продали з неї в Парижі 50.000 примірників. Відомо, що кожний інтеліґентний француз уважає своїм обовязком говорити та писати чистою літературною мовою.

— **Французький президент нехтує етикетою.** Париський журнал „Озекут" (На підслухах) оповідає про нові звичаї в палаті нового президента в „Елізею". Поль Думер окружив себе новими людьми, здебільша молодими. Його внучки, що приїхали з ним, внесли в надуто-святочну атмосферу палати багато бадьорости й сміху. Уся та служба й урядовці, що заступають досі „церемонійні" звичаї трохи збентежені появою типової буржуазної рідні, що живе широко та явно, але зовсім не оахується із президентською етикетою. Шеф „протоколу" де-Фукієр має з президентом клопоти. Недавно Думер щез; вийшов на 20 хвилин перед 12-ою год. і не сказав куди. Шукали його у всьому Парижі при помочі аґентів і телефонів, надаремне. Вернувся він аж у год. 4-ій. „Я був на обіді, в сусідстві, у приятелів" — сказав. „Алеж пане президенте..." — „Я знаю — перебив президент великому „обрядникові". — Мені вже оповідали цю історію. Президент Дешанель хотів раз вийти бічними дверима і варта його затримала. Він пригадав, що він — президент. Вартівник признав, що пізнає його, але не пустив його, бо має формальний наказ питати кожного, яке є „гасло". Дешанель гасла не знав. А я (каже Думер) виходжу завсіди просто головними дверима і ніхто цього не запримічує.

— **Вибух у копальні.** Як повідомляють з Берліна, в копальні „Конкордія" в Забржу експльодували гази у глибині 150 метрів під землею. Кільканадцять робітників засипало.

— **Замість маєтку довги.** За згодою вдови по англійському письменнику Уельсі встановлено судовий нагляд над спадковою масою. На диво Уельс не тільки не оставив маєтку, але довги у висоті 80.000 фунтів, на які найдено покриття 16.000 ф. шт.

— **Вкрали скриню золота.** Із Познаня повідомляють, що на граничній стації в Збонишиню пропала скриня золота, вислана з Голяндії. Золото було призначене для одного варшавського банку. Скриню вкрали з кімнати начальника почтового уряду, де лежала перед висилкою до Варшави. Арештовано одного митового урядовця та одного робітника.

— **Графічні Заведення „Унія" Львів, Мілковського** 5 (тел. 92-97) складають цією дорогою всім своїм П. Т. Клієнтам побажання веселих і щасливих Свят.

— **Сходини матуристів** Української Академічної Гімназії у Львові з р. 1892 відбудуться дня 5. травня ц. р. у Львові в Філії Української Гімназії (Народний Дім) в годині 8.30 рано. Просимо всіх Товаришів у тім дні зявитися у вказаному місци. — За Товаришів: **Д-р Василь Щурат, Д-р Филип Евин.**

— **„Мистецтво".** Вже вийшло перше число багато ілюстрованого мистецького чвертьрічника **„Мистецтво"**, органу Асоціяції Незалежних Українських Мистців. Передплата: річно 20.— зол.; піврічно 11.— зол.; окреме число 6.— зол. Адреса адміністрації: **Львів, вул. Косцюшка 5,** В-во „Ізмарагд". Чек. конто П. К. О. 153.445. Зразкових чисел не висилають.

— **Фірма О. Левицька і С-ка, Львів,** зложила в нашій Адміністрації зол. 150.— як дар на писанку „Рідній Школі".

— **Окружне Сокільське Свято 5. червня ц. р.** Довідуємося, що „Сокіл-Батько" уладжує з нагоди 30-ліття Сокільського Маршу на площі за Стрийською рогачкою в неділю, дня 5. червня ц. р. Окружне Сокільське Свято. Здвиг має бути образом цілорічної діяльности сокільських гнізд. Побажаним було б, щоби це Свято пригадало нам гарні висліди здвигу 1914-го року.

— **Замісць святочних побажань зложили на** „Дар Просвіті": о. Гавриш Омелян, Урмань 2 зол., Левицька Ася, Львів 10 зол., о. Воскрес Григорій, Сопіт 10 зол.

Геть алькоголь зі святочного стола!

Бувають хвилі, які людина хотіла би посвятити виключно радощам, безтурботному випочинкові після важких буднів. Вона шукає забуття. Гарно та корисно, якщо вона його находить в забаві, гутірці з приятелями, проходах, спорті чи мистецтві.

Та погано і шкідливо, якщо вона його шукає в задурманюючих отрутах, які за хвилини забуття кажуть собі дорого платити втратою людської гідности, здоровля та гроша. Такі отрути — алькоголь і нікотина. Вони підступним способом вкралися в довіря людини, ще тоді, коли вона наче дитина не розуміла, що під веселою маскою блазня криється жало гадюки.

Цей підступний весельчака сідав разом з людиною до святочного стола, вів перед при пирах і забавах. Коли підбадьорював — хвалили його, співали похвальні гимни. Але коли затроював — забували про нього, добували шабель та ножів і заміновали свято на бучу і різню.

І так бувало в нас від давен давна...

Але перейшла понад нами хуртовина, настав час покути й поправи, прийшло зрозуміння, що підступний приятель не тільки зводить руку брата на брата, але й цілому народові закидає на шию ярмо. Що після пирів неминуче остає черепя, руїна та розвал. Оттоді що розумніші люди, проснувшися, кидали могутній клич: *Геть алькоголь зі святочного стола!* За нами руїна, кругом горе, голод і безробіття та неволя, перед нами непевне завтра. Геть одурманюючі отрути з нашого життя! Що більше свято, що світліший празник, тим більша повинна бути наша стриманість, тим тверезіша наша думка в радощах, чи спочинку необхідним для нових діл.

Оце наспів Великдень. Ще і ще раз кличемо до всіх, хто не хоче „спати ходячи, тинятися гнилою колодою" тільки „жити, серцем жити і людей любити"!

Геть алькоголь! Святкуймо свята тверезо, ощадно та з гідністю!

ГОЛОВНА РАДА „ВІДРОДЖЕННЯ".

—o—

СПОРТ.

Сокільський біг навпростець.

Дня 3. травня уладжує Сокіл-Батько для сокільських гнізд великого Львова масовий біг навпростець на трасі 3 км. Старт і мета на площі Сокола-Батька в год. 11. передпол. Зголошення змагунів приймають у домівці Т-ва до суботи включно та на площі в год. 10. рано. Збірка змагунів та лікарські оглядини в год. 10.

Україна — Погонь (Стрий).

У вівторок, 3. травня, виїзджає І. дружина „України" до Стрия, де розіграє мистецькі змагання з тамошньою Погонею. Досі не виграла наша одинацятка в Стрию ні одних змагань за мистецтво, крім одних товариських в 1926 р. (6:4), зате також у себе ані одних не програла. В минулому році грала обоє змагань з ремісовим вислідом: 2:2 і 1:1. Доля цьогорічної стрічі стоїть уповні під знаком запиту. Дружина „України", яка виступить скріплена Лапчуком і Бутлем II. (який відбуває тепер військову службу), себто в складі: Бутель I. (Ревера); Роман, Олійник; Дицьо, Цимбала, Бутель II.; Лапчук, Гоцький I., Лисик, Гоцький II. і Воробець, якщо викаже гру подібну амбіцією і працею до стрічі з Олд-Боями і буде дещо більше та цільніше стріляти, повинна в кожному разі добути як не два, то хоч один пункт. Погонь по нещасливій програній у себе з Реверою і по важкому виїзді до Львова (грає 1. V. з Другим Соколом), до того ослаблена браком Лапчука (який зате виступить саме в „Україні"), не представляється найгрізнішим противником.

З лещатарського спорту.

Виділ К. Л. К. повідомляє своїх членів, що Загальні Збори К. Л. К. у Львові відбудуться в пятницю 6. травня в год. 18. у домівці Клюбу, Ринок 43, Т-во „Земля", на яких після звітів виберуть новий Виділ та ухвалять зміну статуту. З огляду на важність нарад (організація краю, будова домівки і ін.) просять усіх членів обовязково прибути на Збори.

—o—

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 28. IV. 1932. за масло експортове та десерове пріма 3·00 зол., за літру молока 23—24 сот., літру сметани 1·20 зол., копу яєць 3·00

—o—

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Львівський Український Театр „Цвіркун" (саля Ремісничої Палати, Стрілецька площа ч. 7):

Понеділок, 2. V., год. 4. попол. **„Все на гарячо"**, ревія в 14 точках.

Год. 8. веч. **„Гайда на літнисько!" — Премієра.** Музична комедія в 2 частях.

Четвер, 5. V., год. 8. веч. **„Гайда на літнисько!"** музична комедія в 2 частях (вдруге).

Великий Театр.

Субота, 30. IV. год. 7.30 веч. „Чорне Гето".

Неділя, 1. V. год. 3.30 попол. „Королева передмістя" (закупл.).

Неділя, 1. V. год. 7.30 веч. „Чорне Гето".

Театр Ріжнородностей.

Субота, 30. IV. год 8. веч. „Молодь шумить" (премієра).

Неділя, 1. V. год. 8. веч. „Молодь шумить".

Театр Новин.

Субота, 30. IV. год. 8. веч. „Леді Шік".

Кіна.

АПОЛЬО: „Пуща" (на осн. Вайсенгофа).

КАСІНО: „Неніта, квітка Гавани".

КОПЕРНИК: „Гльорія" (Бриг. Гельм.)

ЛЕВ: „Усе для дівчинки" (Гарі Піль)

МАРУСЕНЬКА: „Гльорія" (Бригіда Гельм.)

МІРАЖ: „Два хлопчаки".

ОАЗА: „Ц. к. фельдмаршал" (Вл. Буріян).

ПАН: „Король прошаків".

ПАЛЯС: „Шангай-експрес" (Марлена Дітріх).

ПАСАЖ: „Люди ерени".

ПРОМІНЬ: „Роскоші небезпек" (Гар. Льойд).

СОНЦЕ: „Примхи чесної жінки", „Ця мала з варієте".

СТИЛЕВЕ: „Геть із коханням" (Ліліяна Гарвей).

УТІХА: „Тройка" (Ольга Чехова), „Пімста" (Дж. О'Браєн).

ХИМЕРА: „Гаї Тан" (Анна Мей Вон).

Програма радіо.

Неділя, 1. травня 1932.

Ляйпціг (259,3) 18.15 Весняні пісні, Олена Гергард, **Талін** (296,1) 19.30 Нар. пісні, **Бреслав** (325) 10.00 Богослуження, **Міляно** (331,4) 21.00 „Аміко", „Сільвано" дві оп. Масканія, **Брно** (341,7) 18.15 „Сільський цирульник" комічна оп. Шенка, **Штутгарт** (360,6) 19.35 „Мінна фон Барнгельм" ком. Лесінга, 21.00 Весн. конц., **Гельсінгфорс** (368,1) 17.35 Ваіно Соля, спів, 18.40 Сп. квартет, **Гамбург** (372,2) 20.00 Вечір Чайковського, **Букарешт** (394,2) 20.00 Оперетка, **Берлін** (419) 20.00 Конц. Рихт. Штравса, **Білгород** (430,4) 19.00 Нар. пісні, 20.40 Диворін Єнко (хор, орх.), 22.20 Сп. рецітал Златки Люліч-Раліца, **Рим** (441,2) 20.45 Концерт, **Прага** (488,6) 10.30 Богослуження, 11.00 Двожаків концерт, 15.30 Хор, **Відень** (517,2) 19.40 „Дас Лебен дес Герн Фішер" песа, **Будапешт** (550,5) 19.30 „Циганський барон" оп. Штравса, **Харків** (937,5) Гл. програма Москви, **Ленінград** (1000) Гл. пр. Москви, **Москва** (1481) 9.00 Першотравнева програма, 18.00 Міжнар. Концерт, 22.05 Танк. музика.

Понеділок, 2. травня 1932.

Ляйпціг (259,3) 20.00 „Дер Корегідор" оп. Вольфа, **Братислава** (278,8) 16.10 Концерт, 21.00 Шведський концерт, **Міляно** (331,4) 21.00 Концерт іт.-ам. т-ва, **Брно** (341,7) Пісні й арії, Гохман, **Гельсінгфорс** (368,1) 20.00 Фінл. концерт, **Гамбург** (372,2) 19.20 Веберів вечір, **Букарешт** (394,2) 21.05 Сп. рецітал Істраті (бас), **Білгород** (430,4) 19.30 Нар. музика, **Стокгольм** (435,4) 20.00 „Кармен" оп. Бізета, **Рим** (441,2) 17.30 Концерт, **Беромінстер** (459,4) 20.00 „Дер трое Зольдат" муз. песа Шуберта, **Прага** (488,6) 21.00 Муз. та пісні, **Брюселя** (509,3) 20.00 Спів, **Відень** (517,2) 20.00 Арії й оп. дуети, **Рига** (525,4) 19.05 Концерт Гріга, 20.20 Пісні, Мик. Василів, **Мінхен** (532,9) 19.35 „Богема" оп. Пучінія, **Будапешт** (550,5) 19.40 Вок. концерт, **Харків** (937,5) 15.00 18.00 Концерт, 20.00 Український концерт, **Ленінград** (1000) 14.00 Конц. для дітей, **Ослво** (1083) 20.00 „Кармен" оп. Бізета, **Москва** (1481) 10.00, 17.30, 18.30 Концерт.

Вівторок, 3. травня 1932.

Братислава (278,8) 19.05 Хор, **Бреслав** (325) 20.15 Оп. музика, **Міляно** (331,4) 20.45 „Гашиш" оп. Колянтуоніа, **Штрасбург** (345,2) 20.30 „Осудження Фавста" Берліоца, **Штутгарт** (360,6) 20.00 „Макбет" оп. Верді, **Букарешт** (394,2) 19.30 Опера, **Берлін** (419) 21.40 III. Симфонія Прокофієва, **Білгород** (430,4) 12.45 Циг. музика, 16.30 Концерт, **Стокгольм** (435,4) 17.00 Пісні, **Рим** (441,2) 20.45 Концерт, **Відень** (517,2) 15.20 Вок. авд., 20.40 „Гете-Гайдн" конц., **Мінхен** (532,9) 19.30 Пісні, Ева Лібенберг, 20.40 „Дер Вундергунд" комедія, **Будапешт** (550,5) 17.00 Циг. пісні, **Харків** (937,5) 14.30, 15.00, 18.00, 20.00 Концерт, **Ленінград** (1000) 14.00, 15.00 Концерт, 20.00 Нац. інструменти, **Москва** (1481) 10.00, 14.30, 15.30, 17.30, 18.30 Концерт, **Давентрі** (1554,4) 19.20 „Літль міс Мейк белів" комедія, **Париж** (1724,1) 20.45 „Ля Шанс де Франсоаз" авд. Порто-Ріша.

Середа, 4. травня 1932.

Мор. Острава (263,8) 18.25 Поп. пісні, **Бреслав** (325) 17.50 Спів, 21.20 Кам. музика, Позняк, **Берлін** (419) 16.05 „Зачарований флет" оп. Моцарта, **Білгород** (430,4) 12.05 Концерт, 19.30 Циг. музика, **Стокгольм** (435,4) 17.00 Пісні та байки, **Прага** (488,6) 19.20 Пісні та баляди, **Відень** (517,2) 21.00 „Фрігере Фергельтнісе" фарса Нестроя, **Рига** (525,4) 19.05 „Фраскіта" оп. Легара, **Любляна** (574,7) 18.00 квінтет, 20.30 Спів, **Харків** (937,5) 15.00 Концерт для дітей, 20.00 Концерт, **Ленінград** (1000) 14.30, 16.00, 18.00 Концерт, 18.30 Муз.-літ. вечір, **Москва** (1481) 10.00, 14.30, 17.30, 18.30 Концерт, 16.00, 17.00 Література.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Неділя, 1. травня 1932.

9.00 Богослуження, 9.50 **Богослуження з Волоської Церкви,** 12.10, 22.40 Метеор. комунікат, 12.15 Симф. поранок, 14.00 „Сучасний огород" відч., 14.20, 15.00 Хор, 14.40 „Град, як атмосферичне явище" відч., 15.15 Військ.-стрілецька авд., 15.50 Для старших дітей („Що діється в світі", „Маївка самовара"), 16.20 Грамофон, „Сільва рерум", 16.40 „Історія образу Богоматери у льв. катедрі", 16.55 „Розцвітали пучки білих рож" (муз., спі"), 17.15 „Остання з Дзялинських" відч., 17.30 „Народній дар" відч., 17.45 Орхестра, 18.15 Фортепян, 19.00 Всячина, 19.25 „Три знаки запиту", 19.40 Грамофон, 19.45 „Старий чоловік" авд., 20.15 Попул. концерт, 21.35 Літер. чвертьгодина, 21.50 Віольончеля, 22.45, 22.55 Спорт, 23.00 Танкова музика.

Понеділок, 2. травня 1932.

10.15 Академія з нагоди юв. Т-ва для пізнання краю, 11.45 Перегляд преси, 11.58 Астр. час, 12.10, 14.45, 15.15, 19.35, Грамофон, 13.20, 22.35 Метеор. ком., 15.05 Господарський ком., біржа, 15.45 Комунікат для плавби та рибалок, 15.50 Для матуристів („Сучасна Польща", „Госп. життя польських земель"), 16.10, 17.00 Грамофон, „Сільва рерум", 16.20 Фр. лекція, 16.40 Малярські пісні Люкач-Чарножинська, сопр., 17.10 Чотири конституції, відч., 17.35 Легка музика, 18.50 Всячина, 19.15 „Любов і добре виховання" відч., 19.30 Спорт, 19.45, 22.30 Прес. рад. денник, 20.00 „Голосник у радіо" балачка, 20.15 „Змій та царі"на" оп. Штравса, 22.15 „Погода життя" фейл., 22.40 Легкі форт. твори, 23.00 Танк. музика.

Вівторок, 3. травня 1932.

10.00 Богослуження, 11.58 Астр. час, 12.10, 22.40 Метеор. ком., 12.15 Муз. поранок, 13.00 Зміна гол. варти у Варшаві, 13.30 Концерт, 14.00 „Пильні роботи" діяльог, 14.20 Пісні Евг. Мая, 14.35 „Суд. справа, яких багато на селі", відч., 15.00 Пісні, хор, 15.55 Для дітей: „Дві присяги", авд., 16.20 Грамофон, „Сільва рерум", 16.40 „Конституція 3. травня" відч., 16.55 Пісні, 17.15 „Завадівцтво 1822 р." відч., 17.30 Відчит, 17.45 Концерт, 19.00 Всячина, 19.25 „Сусп. думка в трав. конституції" відч., 19.40 Грамофон, 19.45 „Замах 3. травня" авд., 20.15 Концерт, орх., спів, 21.55 „Ідея пізнавання краю" відч., 22.10 Пісні Монюшка (Ол. Міхаловський, бас), 22.45 Спорт, 23.00 Танкова музика.

Середа, 4. травня 1932.

11.45 Перегляд преси, 11.58 Астр. час, 12.10, 14.45, 16.10, 19.40 Грамофон, 13.20 22.35 Метеор. ком., 15.05 Госп. комунікат, біржа, 15.15 Пласт. куток, 15.25, 15.50 Для матуристів (іст.), 15.45 Ком. для плавби та рибалок, 16.15 Ком. т-ва фізичних і спорту, 16.20 „7 чудес світа" відч., 16.40 Грамофон, „Сільва рерум", 16.55 Англ. лекція, 17.10 „Мода з лікарської точки погляду" відч., 17.35 Легка музика, 18.50 Всячина, 19.15 Хлібороб. комунікат, 19.25 Літ. балачка, 19.45, 22.30 Пр. рад. денник, 20.00 Муз. фейл., 20.15 Хор Ерівна, 20.45 Літ. чвертьгодина, 21.00 Форт. рецітал, 22.00 Арії та пісні, 22.45 „Сучасна політика в Польщі" відч. у фр. мові, 23.00 Танкова музика.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Кооп. Український Театр у Львові — Український Народній Театр ім. Івана Тобілевича в Станиславові.

Збараж: Неділя 1. V. „Розведена"; 2. V. Понеділок: „Лялька"; 3. V. вторoк: „Гетьман Дорошенко"; 4. V. середа: „Жінка, що вбила"; 5. V. четвер: „Гарна Олена"; 6. V. пятниця: Ревія; 7. V. субота: „Життя Парижа"; 8. V. неділя: „Про що тирса шелестіла".

Підволочиська: 9. V. понеділок: „Лялька"; 10. V. второк: „Розведена"; 11. V. середа: „Гетьман Дорошенко"; 12. V. четвер: „Гарна Олена"; 13. V. пятниця: „Жінка, що вбила"; 14. V. субота: „Лялька"; 15. V. неділя: Ревія; 16. V. понеділок: „Життя Парижа"; 17. V. второк: „Про що тирса шелестіла".

Укр. Наддніпрянський Театр дир. П. Карабіневича.

Устрики 1. V. „Вій".
„ 2. V. „Барон Циганів".
Лютовиська 3. V. „Маруся Богуславка".
„ 4. V. „Запор. за Дунаєм".
„ 5. V. „Ніч пошлюбна" і концерт.
Лютовиська 6. V. „Хата за селом".
„ 7. V. „Вихрест".
„ 8. V. „Барон Циганів".

На „Рідну Школу" зложив перший український Магазин взуття „Комета" (Львів, Ринок 21) черговий даток 213 зол. 80 сот. як 2 проц. обороту в місяці квітні 1932. від української клієнтелі. — Складаючи за це щиру подяку, гаряче поручаємо українському громадянству цю фірму. — Головна Управа „Рідної Школи".

Дайте фахову освіту своїм донькам! Заклик до Батьків і Матерей! З днем 1. вересня п. р. входить у життя нова шкільна реформа. Вона кладе головну вагу на фахове шкільництво, для якого, на жаль, у нас ще так мало мають зрозуміння. Знаємо, що більшість наших дівчаток скінчивши виділову школу чи нижчу гімназію, не має вній спромоги продовжувати студії і сидить бездільно дома. Цьому можуть зарадити тільки фахові жіночі школи. Вони одинокі спрямовують освіту наших дівчат на реальний шлях, вони дають змогу самостійно заробляти навіть уже у початках студій. Коли розглянемося по наших землях, то мусимо ствердити, що в ділянці фахових шкіл зроблено у нас ще дуже мало. Ми повинні мати в кожному повітовому місті свою середню фахову школу, у кожному більшому місті вищу професійну школу, а в кожному містечку, а то й по більших селах свої незалежні кравчині та швачки, які заспокоювали би потреби міста й села. Нашими національними вишивками піквився би весь культурний світ, а відповідна організація в цьому напрямку може дати хліб в руки сотням одиниць. Треба тільки виховати піонірок праці. Таку нагоду дає передовсім істнуюча вже від 4-ох літ Професійна жін. Школа середнього типу С. С. Василіянок у Львові. Школа ця дає загальну освіту в обсягу середніх шкіл. Крім предметів спеціяльних, фахових, як: кравецтво, біліэнирство, книговодство, кореспонденція, товарознавство, писання на машині — вчать там предметів загальноосвітних, не виключаючи мови німецької й французької. Школа має всі права шкіл державних, веде науку під наглядом й з програмою державних профес. шкіл, а має педагогів з університетськими та фаховими студіями. Батьки й Матері! Не позвольте Вашим донькам сидіти літами бездільно, а впишіть їх завчасу до нашої Професійної Школи! Приймаємо дівчаток зі скінченою виділовою школою, або нижчими клясами середньої школи. Наука триває зокрема три роки. Рівночасно подаємо до відома, що монастир робить заходи добути концесію для ведення фахової школи вищого типу, (промисловий ліцей), до якої могли би вступити абсольвентки школи середньої. Ближчі інформації в Управі Школи при вул. Длуґоша 17. На відповідь треба долучити марку.

Дирекція дів. гімназії Р. Шк. в Станиславові подає до відома, що 16. травня будуть відкриті безплатні підготовчі курси до нижчих кляс гімназії. Вступні іспити до усіх кляс відбудуться в днях 21—25. червня. (Адреса: Станиславів, Липова 52).

Загальні Збори Кружка „Рідна Школа" в Сколім відбудуться дня 5-го травня ц. р. в год. 11. в домівці Укр. Захисту з таким порядком нарад: 1) Отворення Загальних Зборів. 2) Відчитання протоколу з останніх Загальних Зборів. 3) Реферат. 4) Звіт виділу. 5) Звіт контрольної комісії і внесок на уділення абсолюторії уступаючому виділові. 6) Вибір нової старшини і контрольної комісії. 7) Вибір відпоручника на Заг. Збори Матірного Т-ва. 8) Внески й запити. Кружок „Рідна Школа" в Сколім взиває громадянство Сколівщини прибути масово на Заг. Збори, що буде доказом розвитку ідеї рідношкільництва в Сколівщині. — Управа. 1816

Ширіть наш часопис!

Людвик Макольондра

Львів, св. Павла 10. — Тел. 63-95.
(Проти нової брами Личаківського цвинтаря).
Приймає замовлення також на провінцію.

Рік оснування 1901
РОБІТНЯ РІЗЬБАРСЬКО-КАМЕНЯРСЬКА,
СКЛАД НАГРОБНИКІВ,

фіґур з тесового каменя, мармуру, ґраніту і сеніту. — Виконує гробниці, каплиці, вівтарі, будівельні роботи як цоколи, сходи, тошо по цінах можливо найнижчих і на догідні ратальні сплати.

КОСІВ

Пансіон **„VICTORIA“**

(побіч санаторії д-ра Тарнавського) отворив уже весняний сезон. Сонячні кімнати. Добра гігієнічна кухня. Дуже низькі ціни.
1795 —2

ПЯНІНА найпершорядніщої фабрики Т. Беттінг від зол. 1.850 франко дім виключно „Дім Шопена“, Львів, Сикстуська ч. 11. Продаж на багатомісячні сплати евентуально без задатку. 1-1

НАЙБІЛЬША УКРАЇНСЬКА КООПЕРАТИВНА

ДРУКАРНЯ „ДІЛО“

ЛЬВІВ, РИНОК 10.

ВИКОНУЄ В НАЙКОРОТШОМУ ЧАСІ І ПО НАЙДЕШЕВШИХ ЦІНАХ ТВОРИ, БРОШУРИ, АФІШІ, ЧАСОПИСИ ТА ВСІЛЯКІ ІНШІ ДРУКИ.

Новина! Фільми до Leica 30° Шайнера
Нові моделі фотографічних Апаратів.
Ціни знижені! Радіо-відбірники сітові — трилямпові в ціні двлямпових, які вилучують Львів.

у Фото-Радіо-Паляс, Львів, пл. Марійська ч. 8.

Меблі, як дешево можна їх купити за готівку і **на рати,** кожний повинен переконатися відвідуючи **Меблевий Дім „SILESIA“, Львів, Браєрівська 3.** Превеликий вибір комплетів та поодиноких штук. 1606 6—10

УКРАЇНСЬКА ЩАДНИЦЯ

в Перемишлі

вулиця Косцюшки ч. 5.

Одинока українська каса ощадности, якої вкладкові книжечки мають пупілярну обезпеку нарівні з книжечками польських комунальних кас ощадности.

а) Приймає і виплачує ЩАДНИЧІ ВКЛАДКИ, у золотих як і у твердій валюті, щоденно з винятком неділь і українських свят і платить титулом відсотків від вкладок у твердій валюті 5—6% річно у золотових від 7—9% річно.

Вкладки можна складати в касі Щадниці особисто або пересилати почт. чеками, переказами і грошевими листами.

б) Уділює короткоречинцевих позичок на догідних умовах. Всякі інформації і дотичні друки можна дістати в канцелярії інституції. Урядові години від 9—13. Ч. конта в П. К. О. 144.755.

У ЧАСАХ МАТЕРІЯЛЬНОЇ СКРУТИ І БРАКУ ГРОША КОЖНИЙ БАЖАЄ ЯКНАЙМЕНШЕ ВИДАТИ, А ЯК НАЙКРАЩИЙ ТОВАР КУПИТИ.

КОЖНИЙ КУПУЮЧИЙ ХОЧЕ МАТИ ЗАПОРУКУ, ЩО КУПУЄ ТОВАР І ДОБРИЙ І ДЕШЕВИЙ.

А ТАКЕ ЗАПЕВНЕННЯ МАЄ ЛИШЕ В „МАСЛОСОЮЗІ“ БО НАЙКРАЩИЙ ЯКОСТЕЮ

і безконкуренційний у ціні

НАБІЛ

продає тільки

„МАСЛОСОЮЗ“

у своїх крамницях

у Львові:	в краю:	літнисько:
КОСТЮШКА 1 а	СТРИЙ	ГРЕБЕНІВ
РИНОК 10	СТАНИСЛАВІВ	ЗЕЛЕМЯНКА
САПІГИ 21	КОЛОМИЯ	ТРУСКАВЕЦЬ
ЗИБЛІКЕВИЧА 49	ТЕРНОПІЛЬ	ЯРЕМЧЕ
ЛИЧАКІВ 34	ЛУЦЬК	ВОРОХТА
ЖОВКІВСЬКА 11	ПЕРЕМИШЛЬ	ЗАЛІЩИКИ
ГОРОДЕЦЬКА 48	САМБІР	
КЕНТШИНСЬКОГО 24	ДРОГОБИЧ	
ЯНІВСЬКА 4	КАТОВИЦІ	
ПІЛСУДСЬКОГО 19	БЕЛЬСЬКО	

Паперці і тутки-повноватки

„КАЛИНА“

добірні, дешеві та вироблені в українській, кооперативній фабриці. ::

Важкі економічні відносини не звільняють Вас від обовязку забезпечення долі Вашої Рідні. Тому

негайно подбайте

про життєве обезпечення в одинокому українському Товаристві взаїмних обезпечень на життя й ренти

„Карпатія“

Львів, Ринок ч. 38

(власна камениця).

Життєва поліса це не лише найпевніша льоката ощадностей, але й найкраща забезпека будучности Вашої і Вашої Рідні.

Уживайте пасту до взуття

лише

„Елеґант“

бо не лише консервує шкіру, але і дає найкращий лиск.

ЛЬВІВ, вул. Кордецького 51. Тел. 60-04.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Вид. Спілки „Діло“. Львів, Ринок 10.